

נתונים על מתגיירים בישראל

כתיבה: ד"ר אילה אליהו | אישור: שירי ספקטור בן-ארי

תאריך: י"ג בתמוז תשפ"ג, 2 ביולי 2023

סקירה

תוכן העניינים

1	תמצית	1
3	מבוא	1.1
3	1.1 הסדרת הגיור הממלכתי בישראל	
5	1.2 תהליך הגיור הממלכתי	
8	1.3 תהליך הגיור באופן פרטי	
11	2. עולים יהודים ולא יהודים בשנים 2009-2021	2
14	3. נתונים על מתגירים בישראל	3
14	3.1 מערך הגיור הממלכתי	
14	3.1.1 מתגירים בבתי הדין המיוחדים לגיור	
19	3.1.2 מתגירים בצה"ל	
21	3.1.3 מתגירים בבתי הדין הרבניים	
24	3.2 מסגרות הגיור הפרטי	
24	3.2.1 מתגירים בגיור פרטי אורתודוקסי	
24	3.2.2 מתגירים בגיור פרטי רפורמי וקונסרבטיבי	
26	4. נספח	4

תמצית

מסמך זה עוסק בגיור בישראל. לפי חוק השבות, יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת. החוק קובע שהזכות לעלות מוקנית גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי. בהתאם לכך, חלק מהעולים לישראל אינם יהודים (נדגיש כי המונח "לא יהודים" במסמך זה מתייחס למי שאינם מוגדרים יהודים על פי חוק השבות, ולא להגדרתו העצמית של האדם). עולים אלה אינם מוכרים כיהודים במרשם האוכלוסין, אינם יכולים להינשא ליהודים בישראל ואינם יכולים להיקבר בבית עלמין יהודי. חלק מהעולים הלא-יהודים, וחלק מצאצאיהם הלא-יהודים שנולדו בישראל, מתגיירים מתוך רצון להפוך לחלק מלא מהחברה היהודית בישראל.

הגיור בישראל מוסדר בפקודת ההמרה מימי המנדט הבריטי, ומלבד זאת אין חוק המסדיר את נושא הגיור; במהלך השנים ניתנו פסיקות בג"ץ בנושא. לאורך השנים הממשלה מינתה ועדות לבחינת נושא הגיור; במקרים מסוימים המלצות הוועדות לא יושמו, ובמקרים אחרים הן לא אומצו על ידי הממשלה. הגיור הממלכתי בישראל מתבצע על ידי בתי הדין המיוחדים לגיור (עם מסלול מיוחד ליוצאי אתיופיה), מערכת הגיור בצה"ל ובתי הדין הרבניים. בנוסף מתבצע בישראל גיור פרטי על ידי בתי דין של זרמים שונים ביהדות: בתי דין אורתודוקסיים-חרדיים (ובהם בית הדין של הרב קרליץ בבני ברק); בית הדין האורתודוקסי "עתים-גיור כהלכה", ובתי דין של התנועה הקונסרבטיבית ושל התנועה הרפורמית. בנוסף, יש אנשים שמבקשים לעלות לישראל ולקבל הכרה בגיור שלהם מחו"ל.

עולים לא יהודים: לפי נתוני הלמ"ס, בשנים 2009-2021 עלו לישראל 292,695 איש, מהם 172,469 (59%) יהודים ו-120,226 (41%) לא יהודים, כ-9,250 עולים לא יהודים בשנה בממוצע. מתוך 120,226 העולים הלא יהודים שעלו בשנים אלו, 86% עלו מברה"מ לשעבר, 7% מאתיופיה, 3% מאירופה, 2% מדרום אמריקה, 1% מצפון אמריקה והשאר מארצות אחרות. **שיעור העולים הלא יהודים בשנים אלה היה במגמת עלייה**, מ-32.8% ל-38.7% (שיעור העולים הלא יהודים מהעולים מברה"מ לשעבר עלה מ-57.9% ל-71.8%). **בשנת 2022 עלו 42,000 עולים לא-יהודים מתוך כ-70,000 עולים (60%)**. לגבי אוכלוסיית העולים הלא יהודים בישראל, וילדי העולים הלא יהודים שנולדו בישראל (אזרחים ישראלים ותושבי קבע), **נכון לסוף שנת 2021 היו בישראל 466,186 עולים או ילדי עולים לא יהודים שעלו לאורך השנים**; 85% מהעולים וילדיהם הלא יהודים שחיו בישראל בעת זו היו מברה"מ לשעבר, 6% מאירופה, 2% מאסיה, 2% מאתיופיה, 2% מדרום אמריקה והשאר מארצות אחרות. כאמור, בשנת 2022 עלו כ-42,000 עולים לא יהודים, רובם מרוסיה ואוקראינה, שמתווספים לאוכלוסייה הנ"ל.

מתגיירים במערך הגיור הממלכתי: לפי נתוני מערך הגיור הממלכתי, בשנים 2009-2022 התגיירו בבתי הדין המיוחדים לגיור 40,604 איש (שהם כ-75% ממי שפתחו תיק בבית הדין), כ-2,900 איש בשנה בממוצע. 42% מהמתגיירים במערך הגיור היו מאתיופיה, 24% מברה"מ לשעבר, 15% ילידי ישראל, 6% מאסיה, 6% מדרום אמריקה, 5% מאירופה והשאר מארצות אחרות. **במהלך השנים 2009-2022 מספר המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) בבתי הדין המיוחדים היה נתון לתנודתיות רבה, הקשורה בעיקר לתנודתיות במספר המתגיירים יוצאי אתיופיה. בקרב יוצאי שאר הארצות לא היה שינוי משמעותי במספר המתגיירים בשנים אלו: היו כ-700 מתגיירים ילידי ברה"מ לשעבר בממוצע בשנה, כ-450 מתגיירים ילידי ישראל בממוצע בשנה, וכ-570 מתגיירים ילידי ארצות אחרות בממוצע בשנה.** בקרב המתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור היו 60% נשים ו-40%

גברים, וכן 67% מבוגרים (על פי ההגדרה ההלכתית, מעל גיל בר/בת מצווה) ו-33% ילדים. ממערך הגיור נמסרו נתונים גם על ועדת החריגים לטיפול בבקשות לגיור של אזרחים זרים: בשנים 2017-2022 טופלו בוועדת החריגים 5,682 פניות, ומתוכן 1,051 פניות אושרו להתחלת הגיור (18% מהפניות שטופלו בוועדה), ובשאר הפניות התקבלו החלטות אחרות; בנוסף, 576 פניות נדחו ללא דיון כי לא עמדו בתנאי הסף. מספר הפניות לוועדת החריגים בשנים אלו היה במגמת ירידה.

לפי נתוני צה"ל, בשנים 2008-2021 התגיירו בצה"ל 10,406 איש (שהם כ-51% ממתחילי תהליך הגיור), כ-743 חיילים בשנה בממוצע. 60% מהמתגיירים בצה"ל היו ילידי ברה"מ לשעבר, 30% ילידי ישראל, 8% ילידי ארצות אחרות, ו-2% ילידי אתיופיה. בשנים 2008-2021 היתה ירידה משמעותית במספר המתגיירים בצה"ל יוצאי ברה"מ לשעבר, מ-722 מתגיירים ב-2008 ל-155 ב-2021, ועלייה משמעותית במספר המתגיירים ילידי ישראל, מ-30 מתגיירים ב-2008 ל-442 ב-2021. בקרב המתגיירים בצה"ל בשנים אלו היו 76% נשים ו-24% גברים.

בבתי הדין הרבניים מתבצע מספר מצומצם של גיורים - בשנים 2010-2022 התבצעו בבתי הדין הרבניים 118 גיורים (כ-9 גיורים בשנה בממוצע), 88 למבוגרים ו-30 לילדים (שהם 47% מהבקשות לגיור). בנוסף, בשנים אלו ניתנו בבתי הדין הרבניים 1,051 אישורים לגיורים שהתבצעו בבתי דין פרטיים בחו"ל (75% מהאישורים) או בישראל (25% מהאישורים). באמצעות הנתונים על אישורי גיור מישראל אפשר לקבל מושג מסוים על מספר המתגיירים בבתי דין אורתודוקסיים פרטיים שפונים לבתי הדין הרבניים לקבלת אישור על הגיור.

מתגיירים בבתי הדין הפרטיים: בבית הדין האורתודוקסי (הלא חרדי) עתים-גיור כהלכה התגיירו בשנים 2016-2022 1,796 איש (כ-260 איש בשנה בממוצע), 846 מבוגרים ו-951 ילדים, שהם 58% ממי שהתעניינו בגיור אצלם. 32% מהמתגיירים הם ילידי ברה"מ לשעבר, 32% ילידי ישראל, 24% ילידי ארצות אחרות, ו-12% אומצו או הובאו בהליך פונדקאות.

בבית הדין של תנועה הרפורמית התגיירו בשנים 2016-2022 1,567 איש (319 מזרע ישראל, 480 שאינם מזרע ישראל, ו-768 ילדים), כ-225 איש בשנה בממוצע. בבית הדין של התנועה הקונסרבטיבית התגיירו בשנים 2017-2021 כ-534 איש, כ-107 איש בשנה בממוצע.

הנתונים מצביעים על גידול בעלייה הלא-יהודית לישראל, וגידול במספר העולים הלא-יהודים וילדיהם בישראל. מצד שני, בבתי הדין המיוחדים לגיור, שבהם מתגיירים רוב המתגיירים בישראל, יש מגמה של יציבות במספר המתגיירים מרוב הארצות, ותנודתיות בקרב יוצאי אתיופיה. זאת בניגוד להחלטת הממשלה מ-2008 שאימצה יעד של הכפלת מספר המתגיירים בשנה.

1. מבוא

מסמך זה מוגש לחבר הכנסת עודד פורר, יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת, והוא עוסק בהיקף הגירור המתקיים בישראל ובהיקף העלייה של יהודים ולא יהודים לישראל. נדגיש כי המונח "לא יהודים" במסמך זה מתייחס למי שאינם מוגדרים יהודים על פי חוק השבות, ולא להגדרתו העצמית של האדם. המסמך מציג נתונים שהתקבלו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הלמ"ס), מערך הגירור במשרד ראש הממשלה, בתי הדין הרבניים, עתים-גירור כהלכה, התנועה הרפורמית והתנועה הקונסרבטיבית; הנתונים על הגירור בצה"ל התקבלו מצה"ל לפני שנה, ועד למועד סגירת המסמך לא נמסרו נתונים מעודכנים.¹

המסמך עוסק בהסדרה ובתהליך של הגירור הממלכתי והגירור הפרטי בישראל, בנתונים על מספר העולים היהודים והלא יהודים לישראל לפי ארצות מוצא, ובנתונים על המתגירים במערך הגירור הממלכתי (בתי הדין המיוחדים לגירור, צה"ל ובתי הדין הרבניים), ובגירור הפרטי (בתי דין אורתודוקסיים, רפורמיים וקונסרבטיביים). המסמך מתמקד בהצגת נתונים על המתגירים במסלולי הגירור הקיימים, לפי פילוחים שונים (ארצות מוצא, מין וגיל); ניתוח הגורמים שמובילים למציאות המשתקפת בנתונים אלה אינו בליבת המסמך ומובא רק באופן נקודתי.

1.1 הסדרת הגירור הממלכתי בישראל

לפי חוק השבות, תש"י-1950 (להלן: חוק השבות),² יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת. עוד לפי חוק השבות, הזכות לעלות מוקנית גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי.³

חלק מהעולים לישראל, ובפרט חלק ניכר מהעולים ממדינות ברית המועצות לשעבר (להלן: ברה"מ לשעבר) בשנים האחרונות, אינם יהודים לפי ההגדרה של חוק השבות. העולים שאינם מוכרים כיהודים במרשם האוכלוסין אינם יכולים להינשא ליהודים בישראל ואינם יכולים להיקבר בבית עלמין יהודי לצד בני משפחותיהם היהודים. **חלק מהעולים הלא-יהודים (וגם חלק מצאצאיהם הלא-יהודים שנולדו בישראל) מתגירים, מתוך רצון להפוך לחלק מלא מהחברה היהודית בישראל ולפתור את הבעיות המורכבות שצוינו לעיל.⁴ גם חלק ניכר מהמגיעים מאתיופיה אינם יהודים לפי חוק השבות, ואף אינם זכאי עלייה לפי חוק זה, שכן הם**

חלק מהעולים לישראל אינם יהודים לפי חוק השבות. חלק מהעולים הלא-יהודים, וגם חלק מצאצאיהם הלא-יהודים שנולדו בישראל, מתגירים כדי להפוך לחלק מלא מהחברה היהודית בישראל

¹ הנתונים מצה"ל נמסרו לקראת הכנת המסמך שלהלן: אילה אליהו, עולים מברית המועצות לשעבר שאינם מוכרים כיהודים והיקף גירורם בישראל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 4 באוגוסט 2022. מרשות האוכלוסין וההגירה ומארגון נתיב שבשיתוף הסוכנות היהודית לא התקבלו נתונים עד למועד סגירת המסמך.

² חוק השבות, תש"י-1950.

³ ראו גם: נתנאל פישר, אתגר הגירור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015.

⁴ ראו: אילה אליהו, עולים מברית המועצות לשעבר שאינם מוכרים כיהודים והיקף גירורם בישראל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 4 באוגוסט 2022.

הליך הגיור בישראל
מוסדר בפקודת
ההמרה מימי המנדט
הבריטי, ומלבדה לא
נחקק חוק המסדיר
את תחום הגיור

מעריך הגיור
הממלכתי הוקם
ב-2000 והוא כולל
את בתי הדין
המיוחדים לגיור;
ב-2001 הוקמה
מערכת הגיור
בצה"ל

לאורך השנים
הממשלה מינתה
ועדות לבחינת נושא
הגיור; במקרים
מסוימים המלצות
הוועדות לא יושמו,
ובמקרים אחרים הן
כלל לא אומצו על ידי
הממשלה

צאצאים למשפחות שהתנצרו בעבר. אולם, בשונה מעולי ברה"מ שלעבר, רוב המגיעים מאתיופיה מתגיירים בסמוך להגעתם לישראל.⁵

הליך הגיור בישראל מוסדר בפקודת ההמרה,⁶ שיסודה בימי המנדט הבריטי, הקובעת שלראשי העדה – כלומר הרבנים הראשיים לישראל (במקרה של מתגיירים ליהדות) – או למי שהוסמכו מטעמם יש הסמכות הבלעדית לאשר גיורים הנעשים בישראל. ואכן, **עד שנת 1995 נערכו הגיורים הממלכתיים בישראל על ידי רבני ערים ועל ידי בתי הדין הרבניים.** יצוין כי מלבד ההתייחסות לנושא בפקודת ההמרה **לא נחקק חוק המסדיר את תחום הגיור.**⁷

בעקבות גלי העלייה הגדולים מברה"מ לשעבר ומאתיופיה, הוקם ב-1995 מינהל הגיור ברבנות הראשית, שהופקד על הגיור הממלכתי בישראל. במסגרת מינהל הגיור הוקמו בתי דין מיוחדים לגיור. לנוכח הקושי של עולים לא יהודים להשתלב במדינה, בין השאר מפני שאינם יכולים להתחתן בישראל כדת משה וישראל, מונתה ב-1997 ועדה בראשות פרופ' יעקב נאמן לבחון את נושא הגיור. ב-1998 אימצה הממשלה את המלצות הוועדה – שהגיור בישראל יהיה גיור ממלכתי אחיד, "על פי דין תורה".⁸ על פי המלצות הוועדה, **בשנת 2000 הוקם מערך הגיור הממלכתי בהנהלת בתי הדין הרבניים, שכלל גם את בתי הדין המיוחדים לגיור.** ב-2003 החליטה הממשלה להעביר את מערך הגיור למשרד ראש הממשלה,⁹ וב-2005 הוקם במשרד זה אגף הגיור. **בנוסף לכך, ב-2001 הוקמה מערכת גיור צבאית לצד המערכת האזרחית.**¹⁰ מערך הגיור הממלכתי, הכולל גם את המסלול הצבאי, הוא מסלול הגיור המרכזי בישראל, אך יש גם מסלולים נוספים שיוזכרו בהמשך.

ב-2005 התקבלה החלטת ממשלה לתת לרב הראשי לישראל סמכות לקבוע כללים בנושא הגיור,¹¹ וכללים אלה פורסמו ב-2006.¹² ב-2007 הוקמה ועדת חלפון לבחינת "מבנה ארגוני כולל ואיגום משאבים" בנושא הגיור בישראל, שהגורם להקמתה היה הצורך להגדיל משמעותית את מספר המתגיירים. המלצות הוועדה אומצו על ידי הממשלה ב-2008,¹³ **והוגדר בהן הצורך**

⁵ ראו: [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#); הרב מנחם ולדמן, שיבתם ליהדות וגיוסם של שארית יהודי אתיופיה (הפלשמורה), בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 448-472.

⁶ [פקודת העדה הדתית \(המרה\), 1927](#). חא"י, פרק קכז, מס' 43.

⁷ [מבקר המדינה, דוח שנתי 63 לשנת 2012, מערך הגיור הממלכתי בישראל, 8 במאי 2013](#); [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#); [הצעת חוק מערך הגיור, התשפ"ב-2022](#).

⁸ החלטה מס' 3613 של הממשלה ה-27, 7 באפריל 1998.

⁹ [החלטה מס' 761 של הממשלה ה-30, ראש מערך הגיור בישראל, 1 בספטמבר 2003](#).

¹⁰ [מבקר המדינה, דוח שנתי 63 לשנת 2012, מערך הגיור הממלכתי בישראל, 8 במאי 2013](#); [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#); [הצעת חוק מערך הגיור, התשפ"ב-2022](#).

¹¹ [החלטה מס' 4287 של הממשלה ה-30, כללי הדין בבקשות לגיור, 9 באוקטובר 2005](#).

¹² [כללי הדין בבקשות לגיור, תשס"ו-2006](#).

¹³ [החלטה מס' 3155 של הממשלה ה-31, מבנה ארגוני כולל ואיגום משאבים בנושא הגיור בישראל, 14 בפברואר 2008](#).

בשינוי המבנה הארגוני של מערך הגיור ובהגדלת תקציבו, וזאת כדי לממש את היעד שהוצב של הכפלת מספר המתגיירים.¹⁴ ב-2014 התקבלה החלטת ממשלה לאפשר גיור על ידי רבני ערים בתאום עם מערך הגיור,¹⁵ אך החלטה זו לא יושמה.¹⁶

ב-2017 הטילה הממשלה על השר לשעבר משה נסים לחבר דוח והמלצות בנושא הגיור, בעקבות עתירות לבג"ץ בנושא הכרה בגיורים עצמאיים (אורתודוקסיים ולא אורתודוקסיים) בישראל; הדוח הוגש לממשלה ב-2018, אך לא אומץ.¹⁷ ב-2022, בתקופת הממשלה ה-36, גובשה הצעת חוק ממשלתית שמטרתה להסדיר את מעמד מערך הגיור הממלכתי, ולהגדיל את מספר בתי הדין המוסמכים לגיור, אך ההצעה לא קודמה עד לפיזור הכנסת ה-24.¹⁸ בכנסת ה-25 הונחו על שולחן הכנסת כמה הצעות חוק, שחלקן נועדו להרחיב את אפשרויות הגיור בישראל (בכך שיאפשרו לגורמים נוספים לגיור, למשל רבני ערים) וחלקן נועדו לצמצם אותן (בכך שרק גיור במערך הגיור הממלכתי יהיה מוכר למטרות גיור בישראל).

1.2 תהליך הגיור הממלכתי

הגיור הממלכתי בישראל מתבצע על ידי בתי הדין המיוחדים לגיור ומערכת הגיור בצה"ל; בבתי הדין המיוחדים לגיור יש מסלול מיוחד לגיור יוצאי אתיופיה. בנוסף, מתבצע מספר מצומצם של גיורים בבתי הדין הרבניים. להלן יוצגו תהליכי הגיור במסגרות השונות.

בתי הדין המיוחדים לגיור - מערך הגיור הממלכתי: תהליך הגיור בבתי הדין המיוחדים לגיור מורכב מלימודי יהדות במשך כשנה באחד הגופים שמלמדים גיור; כחודשיים מתחילת הלימודים מתבצע ראיון פתיחת תיק במערך הגיור; במהלך הלימודים מתקיים ראיון שני עם נציג מערך הגיור; לאחר סיום הלימודים מגיע המועמד למעמד בית הדין, שמחליט אם לקבל אותו, או מבקש ממנו לשוב לבית הדין כעבור זמן מה לאחר השלמת מטלות מסוימות; אם בית הדין מחליט לקבל את המתגייר, הוא מצהיר על כוונתו לשמור מצוות ועורך טבילה במקווה (ומילה לגברים); לסיום, הגרים מקבלים תעודת המרה של מערך הגיור ומשרד הפנים שעליה חותם הרב הראשי. **תעודת ההמרה מאפשרת לבעליה לשנות את הדת ליהודי במרשם האוכלוסין ולהירשם לנישואים ברבנות.**¹⁹ גיור ילדים עד גיל בר או בת מצווה (כולל ילדים מאומצים וילדים

¹⁴ מבקר המדינה, דוח שנתי 63 לשנת 2012, מערך הגיור הממלכתי בישראל, 8 במאי 2013; נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015; הצעת חוק מערך הגיור, התשפ"ב-2022.

מבקר המדינה ציין (שם) כי המלצת ועדת חלפון, שאומצה על ידי הממשלה, להטיל על ועדת השרים לענייני עלייה, קליטה ותפוצות לעסוק גם בגיור ולהקים ועדת היגוי שתעקוב אחר פעילות מערך הגיור ותדווח לוועדת השרים הנ"ל, לא יושמה.

¹⁵ החלטה מס' 2147 של הממשלה ה-33, מותבי גיור מקומיים, 2 בנובמבר 2014.

¹⁶ ד"ר נתנאל פישר, המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, שיחת טלפון, 30 ביוני 2023.

¹⁷ משה נסים, הגיור בישראל (טיוטה), דוח והמלצות, 2018.

¹⁸ הצעת חוק מערך הגיור, התשפ"ב-2022.

¹⁹ משרד ראש הממשלה, מערך הגיור, שירותי מערך הגיור, כניסה 13 ביוני 2023; המשרד לשירותי דת, תהליך רישום לנישואין, פתיחת תיק נישואין, כניסה 21 ביוני 2023.

בהמלצות ועדת
חלפון שאומצו
ב-2008 על ידי
הממשלה הוגדר יעד
של הכפלת מספר
המתגיירים

הגיור הממלכתי
מתבצע על ידי בתי
הדין המיוחדים
לגיור, עם מסלול
מיוחד ליוצאי
אתיופיה, ועל ידי
מערכת הגיור
בצה"ל

מתגיירים בבתי הדין
המיוחדים לגיור
מקבלים תעודת
המרה, המאפשרת
לשנות את הדת
ליהודי במרשם
האוכלוסין ולהירשם
לנישואים ברבנות

שנולדו בפונדקאות) נחשב פשוט יותר על פי ההלכה, והתבצע בעבר בהרכב מיוחד במסגרת בתי הדין המיוחדים.²⁰ אולם, בשנים האחרונות נסגר הרכב זה בהוראת הרב הראשי, וגור ילדים נערך בכל בתי הדין כשאר הגוררים.²¹

ועדת החריגים לאזרחים זרים: לפי כללי הדיון בבקשות לגיור, תשס"ו-2006,²² **מעריך הגיור הממלכתי מיועד רק לאזרחי ישראל או תושבי קבע ולא לאזרחים זרים**, וזאת כדי למנוע ניצול לרעה של תהליכי הגיור לשם קבלת אזרחות מכוח חוק השבות. עם זאת, קיימת ועדת חריגים שבה יושבים נציגי רשות האוכלוסין ומעריך הגיור, אשר דנה בבקשות של אזרחים זרים (למשל תושבי ארעי בעלי אשרת א/5 יותר משנה, בעלי אשרת תייר ב/2 או אשרת לימודים) המעוניינים להתגיייר.²³ הוועדה בוחנת את הבקשה פעמיים, בפעם הראשונה לפני האישור להתחלת תהליך הגיור כדי לבדוק את הרקע האישי לבקשת הגיור, ובפעם השנייה לאחר הלימודים ולפני מעמד בית הדין כדי לבדוק את רצינות הכוונות של המבקש להתגיייר. אזרחים זרים שמקבלים אישור מהוועדה ועוברים גיור במעריך הגיור מקבלים תעודת המרה, שאיתה הם יכולים לשנות את המרשם ליהודי ולקבל אזרחות לפי חוק השבות.²⁴

הגיור בצה"ל: הגיור בצה"ל מתבצע באמצעות קורס נתיב, המופעל על ידי ארגון נתיב (המרכז הלאומי ללימודי יהדות, זהות וגיוור, שהוקם בשיתוף עם הסוכנות היהודית), ושייך למעריך הגיור הממלכתי (נתיב הוא גם הגוף הממשלתי שמפעיל קורסים להכנה לגיור במעריך הגיור הממלכתי).²⁵ תהליך הגיור בצה"ל מורכב מקורס "נתיב בסיסי", העוסק בחיזוק הזהות היהודית-ישראלית של המתגיירים; לאחר מכן מצטרפים החיילים לשני סמינרים שבהם לומדים את התכנים הנדרשים עבור הגיור, ולאחר מכן מגיעים למעמד בית הדין (שלאחריו מבצעים טבילה ומילה לגברים) ומקבלים תעודת המרה.²⁶

²⁰ ראו: יהודה גלעד, "גיוור קטנים כדרך להתמודדות עם אתגר הגיוור בדורנו", בתוך: גיוור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 303-309.

²¹ ד"ר נתנאל פישר, המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, שיחת טלפון, 30 ביוני 2023.

²² כללי הדיון בבקשות לגיור, תשס"ו-2006.

²³ יש אוכלוסיות שבקשתן נדחתה על הסף: שוהים בלתי חוקיים, מסתננים לישראל, תושבי האזור – יהודה, שומרון וחבל עזה, זרים במעמד של תיירים מסוג ב/1, או זרים במעמד של תושבי ארעי בעלי אשרת א/5 פחות משנה. [משרד ראש הממשלה, מעריך הגיור, שירותי מעריך הגיור, מידע לנתיב זר](#), כניסה 13 ביוני 2023.

²⁴ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, ציפי ציון, מנהלת תחום חוץ וגיוור, עו"ד דסי צנגן רוט, הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 28 ביוני 2023; הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיוור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023; יעקב שפירא, הגיוור במשפטה של מדינת ישראל, בתוך: גיוור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 60-119; [דוח הגיוור השנתי 2023 תשפ"ג](#), ארגון עתים ומרכז מנומדין למשפט יהודי ודמוקרטי באוניברסיטת בר אילן.

²⁵ אתר צה"ל, [הכירו את קורס נתיב](#), כניסה: 21 ביוני 2023; [נתיב, המרכז הלאומי לזהות וגיוור](#); עמיחי עיטם, מנכ"ל נתיב, שיחת טלפון, 18 ביוני 2023.

²⁶ [נתנאל פישר, אתגר הגיוור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#), ע' 39; אריה חסקין וגבריאל הורנצ'יק, "חיילים במסע אל מחוזות הלאום היהודי", בתוך: גיוור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה,

מעריך הגיור
הממלכתי מיועד רק
לאזרחי ישראל או
תושבי קבע, ואזרחים
זרים המעוניינים
להתגיייר צריכים
לקבל אישור מוועדת
החריגים

הגיור בצה"ל מתבצע
באמצעות קורס
נתיב, ומסיימי
התהליך מקבלים
תעודת המרה

חלק ניכר מיוצאי
אתיופיה אינם
נחשבים יהודים לפי
חוק השבות שכן הם
צאצאי משפחות
שהתנצרו בעבר, ולכן
חלקם מגיעים בהליך
של איחוד משפחות,
עוברים גיור במרכזי
הקליטה ומקבלים
תעודת המרה

בתי הדין הרבניים
מבצעים מספר
מצומצם של גיורים
מדי שנה, ופונים
למעריך הגיור
להנפקת תעודות
המרה

המסלול המיוחד לגיור יוצאי אתיופיה: חלק ניכר מיוצאי אתיופיה המגיעים לישראל הם ממשפחות שהתנצרו בעבר מסיבות של הישרדות וסכנות כלכליות וקיומיות. אולם, הם שמרו על זהות קהילתית נפרדת והתחתנו בדרך כלל בינם לבין עצמם, ולכן יכולים להוכיח שהם צאצאים של שושלת אימהות יהודיות. החל משנות ה-90, הממתינים לעלייה באתיופיה החלו בתהליך של שיבה ליהדות עוד באתיופיה, עזבו ברובם את אורח החיים הנוצרי ואימצו אורח חיים יהודי לפי ההלכה. יש להם מעמד מורכב מבחינת ההגעה לישראל: בהחלטות ממשלה הנוגעות להבאתם לישראל חלקם מכונים "זרע ישראל", כלומר בעלי שורשים יהודיים, או "צאצאיהם של יהודי אתיופיה מצד אמותיהם המבקשים לשוב ליהדותם"²⁷, וחלקם מוכרים רק כנכנסים על פי איחוד משפחות.²⁸ **לפי חוק השבות הם אינם נחשבים יהודים, שכן הם התנצרו ולפיכך הם "בני דת אחרת" כלשון החוק. כתוצאה מכך, ובפרט בשנים האחרונות, חלקם אינם מגיעים לישראל בהליך עלייה סטנדרטי אלא בהליך של איחוד משפחות** שכן יש להם קרובי משפחה בישראל,²⁹ והם מקבלים מעמד של תושבי קבע (לשלוש שנים מאז הגעתם לישראל). מאז הקמת מינהל הגיור ברבנות הראשית ב-1995, יוצאי אתיופיה צריכים לעבור תהליך גיור מלא. **התהליך מתבצע במרכזי הקליטה שאליהם מגיעים יוצאי אתיופיה**, שם הם לומדים באולפן עברית ויהדות לצורך הגיור, ובסופו מגיעים למעמד בית הדין ומקבלים תעודת המרה, ואז נרשמים כיהודים במרשם האוכלוסין ומקבלים מעמד של עולים.³⁰

בתי הדין הרבניים: בנוסף לבתי הדין המיוחדים לגיור, **בתי הדין הרבניים מבצעים מספר מצומצם של גיורים מדי שנה**, בדרך כלל במקרים שבהם בדיון משפטי בענייני אישות בבית הדין התברר כי יש צורך בגיור. התהליך בבתי הדין הרבניים כולל גם הוא פתיחת תיק ועמידה בפני בית דין. במקרה הצורך, בתי הדין הרבניים פונים אל מעריך הגיור בבקשה להפיק תעודת המרה; אם המתגיירים אינם אזרחים ישראלים, הדבר כרוך בהופעה בפני ועדת החריגים.³¹

בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 396-416; [דוח הגיור השנתי 2023 תשפ"ג](#), ארגון עתים ומרכז מנומדין למשפט יהודי ודמוקרטי באוניברסיטת בר אילן.

²⁷ [החלטה מס' 2948 של הממשלה ה-29, שארית יהודי אתיופיה](#), 16 בפברואר 2003; [החלטה מס' 2434 של הממשלה ה-32, הבאתם לישראל אל אחרוני הפלשמורה](#), 14 בנובמבר 2010; [החלטה מס' 716 של הממשלה ה-34, הבאתם לישראל של אחרוני בני קהילות הממתינים באדיס אבבה ובגונדר](#), 15 בנובמבר 2015.

²⁸ [החלטה מס' 429 של הממשלה ה-35, המשך כניסה לישראל מטעמי איחוד משפחות עם ילדים להורים מבני קהילות גונדר ואדיס אבבה](#), 12 באוקטובר 2020.

²⁹ כלומר לפי [חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952](#), ולא לפי חוק השבות.

³⁰ מנחם ולדמן, שיבתם ליהדות וגיורם של שארית יהודי אתיופיה (הפלשמורה), בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 448-472; הרב מנחם ולדמן, מנהל תכניות יהדות לעולי אתיופיה, הסוכנות היהודית, שיחת טלפון, 13 ביוני 2023; רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, ציפי ציון, מנהלת תחום חוץ וגיור, עו"ד דסי צנגן רוט, הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 28 ביוני 2023.

³¹ [דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022](#), אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה; [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#), ע' 40; [מבקר המדינה, דוח שנתי 63 לשנת 2012, מערך הגיור הממלכתי בישראל](#), 8 במאי 2013, ע' 182; מיכל גורי, מנהלת לשכת הרב עמיחי, שיחת טלפון, 7 ביוני 2023.

בנוסף, מתגיירים בבתי דין פרטיים בארץ או בחו"ל, שמוכרים על ידי הרבנות, יכולים לפנות לבתי הדין הרבניים כדי לקבל אישור על הגיור (וכך יכולים להירשם לנישואים ברבנות).³²

1.3 תהליך הגיור באופן פרטי

בנוסף לגיור הממלכתי, מתקיימים גיורים פרטיים על ידי אנשים שמתגיירים בחו"ל ומבקשים הכרה בגיור שלהם כדי לעלות לישראל. להלן יוצגו תהליכי הגיור במסגרות השונות והמעמד שלהם מבחינת הרשויות בישראל.

בישראל פועלים בתי דין פרטיים לגיור, חלקם אורתודוקסיים וחלקם משתייכים לזרמים אחרים ביהדות: בתי דין אורתודוקסיים-חרדיים (ובהם בית הדין של הרב קרליץ בבני ברק); בית הדין האורתודוקסי "עתים-גיור כהלכה" שהוקם ב-2016;³³ ובתי דין של התנועה הקונסרבטיבית ושל התנועה הרפורמית.³⁴ גם המתגיירים בבתי דין אלה לומדים לקראת הגיור, ובסוף התהליך עומדים לפני בית הדין ועוברים טבילה (ומילה לגברים). בית הדין עתים-גיור כהלכה, ובתי הדין הרפורמיים והקונסרבטיביים, מיועדים לאזרחים ישראלים או לבעלי מעמד קבע או ארעי (א/5) ולא לאזרחים זרים (עם זאת יש מקרים בודדים של אזרחים זרים שמתגיירים אצלם).³⁵

תהליך הגיור בבתי הדין הפרטיים אינו בפיקוח המדינה, והמתגיירים בהם אינם מקבלים תעודת המרה. שאלות רבות שקשורות לגיור הפרטי - רישום כיהודים במרשם האוכלוסין, הכרה כזכאי שבות לקבלת אזרחות (למתגיירים בישראל או בחו"ל ואינם אזרחים) ועוד - לא הוסדרו בחוק ונדונו בבג"ץ. **לאורך השנים התקבלו פסיקות בג"ץ המחייבות את משרד הפנים לרשום את המתגיירים בגיורים אלה כיהודים, ולאשר את זכאותם לאזרחות לפי חוק שבות אם אינם אזרחים.** כך, על פי פסיקות בג"ץ, מי שהתגייר בחו"ל (בג"ץ מ-2005), ומי שהתגייר בישראל בבית דין פרטי אורתודוקסי (בג"ץ מ-2016) או לא אורתודוקסי (בג"ץ מ-2021), יכול לקבל הכרה כזכאי שבות.³⁶ מי שהתגייר בבית דין פרטי ואין לו תעודת המרה, ורוצה לשנות את

³² בתי הדין הרבניים מאשרים את הגיור אם התבצע בפני בית דין מוכר על ידי הרבנות, או בית דין אחר שמאושר על ידי: [הרבנות הראשית לישראל, מחלקת אישות וגירות, רשימת בתי הדין המוכרים בעולם לעריכת גיורים שע"י הרבנות הראשית לישראל](#), אדר התשפ"ג, הרב איתמר טובול, מנהל מחלקת אישות וגירות, המפקח על המקדשים, ועדת נישואין, ועדות הכרה ברבני ודייני חו"ל; שמעון אלוחר, מנהל תחום טכנולוגיות ופיתוח, אגף מערכות מידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, שיחת טלפון, 21 ביוני 2023; [המשרד לשירותי דת, תהליך רישום לנישואין, פתיחת תיק נישואין](#), כניסה 21 ביוני 2023; [דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022](#), אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה. יש מקרים של גיורים אורתודוקסיים שאינם מוכרים על ידי הרבנות, ראו: [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#), ע' 85.

³³ [עתים גיור כהלכה, רשת בתי דין לגיור](#).

³⁴ [התנועה הרפורמית, גיור רפורמי](#), כניסה 8 ביוני 2023; [התנועה המסורתית, מידע כללי למתעניינים בגיור](#), כניסה 8 ביוני 2023.

³⁵ אוהד וייגלר, מנהל המחלקה למדיניות ציבורית, עמותת עתים, דוא"ל, 21 ביוני 2023; הרב פרץ רודמן, אב בית דין של בית הדין המסורתי בישראל, התנועה המסורתית, שיחת טלפון, 8 ביוני 2023; הרב גרגורי קוטלר, מנהל בין הדין לגיור, התנועה הרפורמית, שיחת טלפון, 8 ביוני 2023; ניקול מאור, מנהלת המרכז לסיוע משפטי לעולים, המרכז הרפורמי לדת ומדינה, שיחת טלפון, 22 ביוני 2023.

³⁶ ניקול מאור, מנהלת המרכז לסיוע משפטי לעולים, המרכז הרפורמי לדת ומדינה, שיחת טלפון, 22 ביוני 2023; [שוקי פרידמן, מיהו גר? תולדות המאבק המשפטי ותוצאותיו](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה, 9 במרץ 2021; יעקב שפירא, הגיור במשפטה של מדינת ישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018; הרב דיאנה וילה ויזר, הס, מסורת ושינוי: אתגר הגיור והיהדות המסורתית (קונסרבטיבית) בישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי

הרישום במרשם האוכלוסין ליהודי, נדרש (לפי פסיקת בג"ץ מ-2002) להגיש לבית משפט את תעודת הגיוור מבית הדין הפרטי, לקבל פסק דין הצהרתי שקובע שהוא עבר גיוור, ולהגיש את פסק הדין ההצהרתי מבית המשפט למשרד הפנים לשינוי הרישום.³⁷ רשות האוכלוסין בודקת את הגיוור כדי לוודא שהוא נעשה ממניעים כנים ולא רק לצורך קבלת אזרחות³⁸ (בין השאר, מפני שאם המתגייר יוכר כזכאי שבות, הדבר יגרור זכאות גם לבני משפחתו).³⁹ לדברי עו"ד אלה סקעת מעמותת עתים,⁴⁰ רשות האוכלוסין מקשה מאוד על המבקשים לקבל את ההכרה הזו.⁴¹ חשוב לציין, שמתגיירים בגיורים אלה אמנם יכולים להירשם כיהודים במרשם האוכלוסין, אולם הם אינם יכולים להירשם ברבנות לצורך נישואים (ולהבדיל – לצורכי קבורה); הם יכולים להינשא בטקס דתי פרטי, ובמקביל להתחתן בחו"ל בטקס אזרחי או להיות "ידועים בציבור" בישראל.⁴²

בנוסף לגיורים פורמליים בישראל, יש אנשים שמתגיירים בחו"ל ורוצים לעלות לישראל

כיהודים על פי חוק השבות. בעבר, הסוכנות היהודית נהגה לאשר את בקשות העלייה של מי שהתגיירו בחו"ל. עם זאת, היו מקרים של אנשים שהתגיירו בחו"ל ועלו לישראל, ומשרד הפנים סירב לרשום אותם כיהודים במרשם האוכלוסין; בעקבות עתירה לבג"ץ, בג"ץ פסק (ב-1986 וב-1989) שיש לרשום כיהודים. במהלך השנים, מכיוון שהגיוור הרפורמי והקונסרבטיבי שנעשה בישראל טרם הוכר לצורך רישום כיהודי וזכאות לשבות, היו אנשים שהתחילו תהליך גיוור רפורמי או קונסרבטיבי בישראל, פנו לבתי דין רפורמיים או קונסרבטיביים בחו"ל להשלמת התהליך, ולאחר מכן פנו למשרד הפנים ואז לבג"ץ כדי לבקש שיכיר בגיוור זה כגיוור שנעשה בחו"ל לצורך רישום כיהודים וזכאות לשבות (גיורים כאלה מכונים "גיורי קפיצה"). בג"ץ פסק ב-2005 שיש

לגבי גיורים בחו"ל,
בג"ץ פסק שיש
לאפשר את רישום
כיהודים במרשם
האוכלוסין, ולהכיר
במתגיירים כזכאי
שבות בתנאים
מסויימים

³⁷ לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 200-216; נתנאל פישר, אתגר הגיוור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015, ע' 40.

³⁸ אוהד וייגלר, מנהל המחלקה למדיניות ציבורית, עמותת עתים, דוא"ל, 21 ביוני 2023; הרב דיאנה וילה ויזהר הס, מסורת ושינוי: אתגר הגיוור והיהדות המסורתית (קונסרבטיבית) בישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 211.

³⁹ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, ציפי ציון, מנהלת תחום חוץ וגיוור, עו"ד דסי צנגן רוט, הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 28 ביוני 2023.

⁴⁰ יעקב שפירא, הגיוור במשפטה של מדינת ישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 60-119.

⁴¹ עמותת עתים מסייעת לאנשים שנתקלים בקשיים הקשורים למסד הדתי, נותנת ייעוץ משפטי ופועלת להגנה על זכויות הציבור בסוגיות דת ומדינה, ומפעילה את בית הדין לגיוור עתים-גיוור כהלכה. עמותת עתים, על העמותה, כניסה 27 ביוני 2023.

⁴² המחלקה המשפטית של עתים מסייעת למתגיירים בבתי דין פורמליים בישראל או בחו"ל לפנות לרשות האוכלוסין בבקשות להכרה כזכאי שבות. מעתים-גיוור כהלכה נמסר שהם אינם עוסקים בפניות של מתגיירי עתים-גיוור כהלכה, שכן עתים-גיוור כהלכה מיועד לאזרחי ישראל. אלה סקעת, מנהלת המחלקה המשפטית, עמותת עתים, שיחת טלפון, 12 ביוני 2023; אוהד וייגלר, מנהל המחלקה למדיניות ציבורית, עמותת עתים, דוא"ל, 21 ביוני 2023.

⁴³ המשרד לשירותי דת, תהליך רישום לנישואין, פתיחת תיק נישואין, כניסה 21 ביוני 2023; דוח הגיוור השנתי 2023 תשפ"ג, ארגון עתים ומרכז מנומדין למשפט יהודי ודמוקרטי באוניברסיטת בר אילן; דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה; עתים, מדריך גיורים אלטרנטיביים בישראל; שוקי פרידמן, מיהוגר? תולדות המאבק המשפטי ותוצאותיו, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 9 במרץ 2021; הרב דיאנה וילה ויזהר הס, מסורת ושינוי: אתגר הגיוור והיהדות המסורתית (קונסרבטיבית) בישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 200-216.

להכיר במתגיירים אלה כזכאי שבות בתנאים מסוימים, ובהתאם לכך גובשו ברשות האוכלוסין "תבחינים למתן מעמד עולה על סמך גיור שנערך בחו"ל". כיום, הסוכנות היהודית (עבור רוב המדינות) ונתיב במשרד ראש הממשלה (עבור מדינות ברה"מ לשעבר) מטפלים בבקשות עלייה של אנשים שהתגירו בחו"ל בהתאם לתבחינים אלה ובאישור רשות האוכלוסין.⁴³

להלן סיכום סוגי הגיור הממלכתי והפרטי וההכרה בהם ביחס לרישום כיהודים ולזכאות לפי חוק השבות.

טבלה 1: סוגי הגיור בישראל ובחו"ל וההכרה בהם לצורך רישום כיהודי וזכאות לשבות⁴⁴

הגיור	רישום כיהודי במרשם האוכלוסין	זכאות לפי חוק השבות
מערך הגיור הממלכתי	מוכר	מוכר
גיור אורתודוקסי בחו"ל	מוכר	מוכר
גיור רפורמי וקונסרבטיבי בחו"ל	מוכר (בג"ץ מ-1986 ו-1989) ⁴⁵	מוכר (בג"ץ מ-2005) ⁴⁶
גיור אורתודוקסי פרטי בישראל	מוכר (בג"ץ מ-2002) ⁴⁷	מוכר (בג"ץ מ-2016) ⁴⁸
גיור רפורמי וקונסרבטיבי בישראל	מוכר (בג"ץ מ-2002) ⁴⁹	מוכר (בג"ץ מ-2021) ⁵⁰

⁴³ רונית אליאן, מנהלת אגף אשרות ומעמד, ציפי ציון, מנהלת תחום חוץ וגיור, עו"ד דסי צנגן רוט, הלשכה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה, שיחת טלפון, 28 ביוני 2023; ניקול מאור, מנהלת המרכז לסיוע משפטי לעולים, המרכז הרפורמי לדת ומדינה, שיחת טלפון, 22 ביוני 2023; אריאל די פורטו, מנהלת אגף רצף עלייה, היחידה לעלייה, קליטה ומשימות מיוחדות, הסוכנות היהודית, שיחת טלפון, 18 ביוני 2023; יעקב שפירא, הגיור במשפטה של מדינת ישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018; [עתים, גיור בחו"ל, הכרה בגיור לצורך עלייה](#), כניסה 20 ביוני 2023.

⁴⁴ ניקול מאור, מנהלת המרכז לסיוע משפטי לעולים, המרכז הרפורמי לדת ומדינה, שיחת טלפון, 22 ביוני 2023; [שוקי פרידמן, מיהו גר? תולדות המאבק המשפטי ותוצאותיו](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה, 9 במרץ 2021; יעקב שפירא, הגיור במשפטה של מדינת ישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018; הרב דיאנה וילה ויזהר הס, מסורת ושינוי: אתגר הגיור והיהדות המסורתית (קונסרבטיבית) בישראל, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 200-216; [נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015](#), ע' 40.

⁴⁵ בג"ץ 230/86 מילר נ' שר הפנים (1986); [בג"ץ 264/87, התאחדות הספרדים שומרי תורה – תנועת ש"ס נגד יהושע כהנא, מנהל מינהל האוכלוסין](#) (1989).

⁴⁶ [בג"ץ 2597/99, תא"ס רודריגז-טושביים נגד שר הפנים ואחרים](#), ובג"ץ 2859/99, תמרה מקרינה נגד שר הפנים ואחרים.

⁴⁷ בג"ץ 5070/95, "נעמת" ואחרים נגד שר הפנים (2002).

⁴⁸ [בג"ץ 7625/06 רגצ'ובה נ' משרד הפנים](#) (2016).

⁴⁹ [בג"ץ 5070/95, "נעמת" ואחרים נגד שר הפנים](#) (2002).

⁵⁰ [בג"ץ 11013/05 נטליה דה נ. שר הפנים](#) (2021).

2. עולים יהודים ולא יהודים בשנים 2009-2021

בשנים 2009-2021
עלו 292,695 עולים
לישראל, מהם
172,469 (59%)
יהודים ו-120,226
(41%) לא יהודים

להלן נתונים על העולים היהודים והלא יהודים שעולים לישראל, ועל עולים וילדי עולים לא יהודים שנמצאים בישראל. לפי נתונים שהתקבלו מהלמ"ס על עולים לפי דת (לפי רישום הדת בעת העלייה), בשנים 2009-2021 עלו 292,695 עולים לישראל, מהם 172,469 (59%) יהודים ו-120,226 (41%) לא יהודים. בכל שנה בשנים אלו עלו כ-9,250 עולים לא יהודים בממוצע.⁵¹ להלן נתוני הלמ"ס על העולים לפי ארצות מוצא ולפי דת בעת העלייה, בשנים 2009-2021.⁵²

טבלה 2: עולים, עולים לא יהודים, ושיעור העולים הלא יהודים מכלל העולים, לפי ארץ

מוצא, 2009-2021⁵³

כלל העולים	עולים לא יהודים	שיעור העולים הלא יהודים מכלל העולים
ברה"מ לשעבר	159,447	103,502
אירופה	59,350	3,634
צפון אמריקה	36,134	1,258
דרום אמריקה	13,817	2,360
אתיופיה	8,890	8,075
אסיה	4,246	401
אפריקה	4,060	130
אוסטרליה	1,532	48
ארצות אחרות	5,219	812
סה"כ	292,695	120,226
		58.9%

מתוך העולים הלא יהודים שעלו בשנים אלו, 86% הם מברה"מ לשעבר, 7% מאתיופיה, 3% מאירופה, 2% מדרום אמריקה, 1% מצפון אמריקה, והשאר מארצות אחרות

לפי הטבלה, מכלל העולים שעלו בשנים 2009-2021, 54% הם מברה"מ לשעבר, 20% מאירופה, 12% מצפון אמריקה, 5% מדרום אמריקה, 3% מאתיופיה, והשאר מארצות אחרות. מהעולים הלא יהודים שעלו בשנים אלו, 86% הם מברה"מ לשעבר, 7% מאתיופיה, 3% מאירופה, 2% מדרום אמריקה, 1% מצפון אמריקה, והשאר מארצות אחרות.

⁵¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, גף נושאים בדמוגרפיה, עולים ממדינות נבחרות לפי דת בעת העלייה – "יהודים" ו"לא יהודים", 2009-2021 לפי דת, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 26 ביוני 2023.

⁵² החלוקה לארצות נעשתה על ידי הלמ"ס לפי בקשת מרכז המחקר והמידע: ברה"מ לשעבר, אירופה ללא ברה"מ לשעבר, צפון אמריקה, דרום אמריקה, אתיופיה, אסיה ללא ברה"מ לשעבר, אפריקה ללא אתיופיה, אוסטרליה וניו-זילנד, ושאר הארצות.

⁵³ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, גף נושאים בדמוגרפיה, עולים ממדינות נבחרות לפי דת בעת העלייה – "יהודים" ו"לא יהודים", 2009-2021 לפי דת, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 26 ביוני 2023.

בשנת 2022 עלו
לישראל כ-70,000
עולים, כ-42,000
מהם (60%) אינם
יהודים

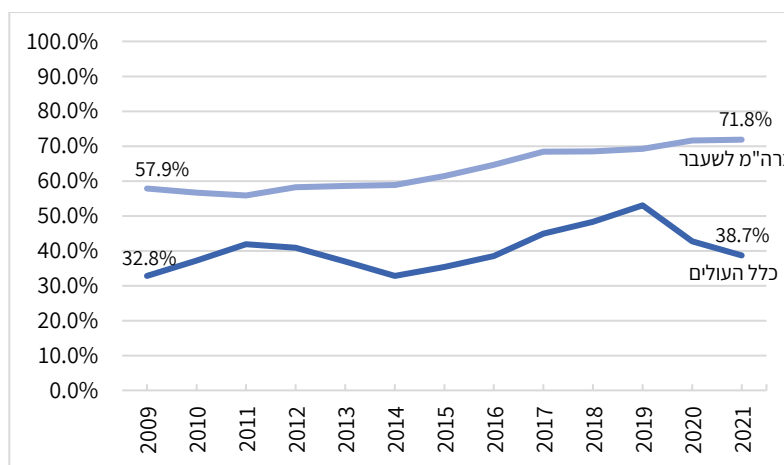
חשוב לציין שבשנת 2022 עלו לישראל כ-70,000 עולים, כ-42,000 מהם (60%) אינם יהודים. רוב העולים, כ-42,000 איש, עלו מרוסיה, ומתוכם כ-30,000 אינם יהודים.⁵⁴

לגבי העולים מאתיופיה חשוב לציין, שבנוסף לעולים החדשים שנתוניהם מוצגים לעיל (שרובם לא יהודים), רוב יוצאי אתיופיה שמגיעים לישראל בשנים האחרונות אינם מגיעים במעמד של עולים חדשים אלא במעמד של איחוד משפחות (הם אינם יהודים לפי חוק השבות; ראו הסבר בפרק 1.2 במסמך זה). כך בשנים 2009-2021 הגיעו במעמד של איחוד משפחות כ-6,192 יוצאי אתיופיה, בנוסף על מי שהגיעו כעולים ומוצגים בטבלה שלעיל (לפירוט על המגיעים מאתיופיה באיחוד משפחות ראו טבלה 12 בנספח). לכן בפועל שיעורם של יוצאי אתיופיה הלא יהודים (עולים ומגיעים באיחוד משפחות) מתוך כלל העולים הלא יהודים גבוה יותר ממה שצוין לעיל.⁵⁵

להלן נתוני הלמ"ס על השינויים שחלו בשנים 2009-2021 בשיעור העולים הלא היהודים מכלל העולים שעלו לישראל, ובשיעור העולים הלא היהודים מעולי ברה"מ לשעבר (שהם כאמור יותר מ-50% מהעולים מכלל המדינות).

תרשים 1: שינויים בשיעור העולים הלא היהודים מכלל העולים ומעולי ברה"מ לשעבר,

⁵⁶ 2021-2009

בשנים 2009-2021,
שיעור העולים הלא
יהודים מכלל העולים
היה במגמת עלייה,
מ-32.8% ל-38.7%;
שיעור העולים הלא
יהודים מהעולים
מברה"מ לשעבר
עלה מ-57.9% ל-71.8%

⁵⁴ נתונים מרשות האוכלוסין וההגירה, 4 בינואר 2023, מענה לבקשת חופש מידע, הועבר על ידי ד"ר נתנאל פישר, המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, דוא"ל 2 ביולי 2023; ראו גם: [הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת, אוכלוסיית ישראל בפתחה של שנת 2023](#), 29 בדצמבר 2022.

⁵⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, תחום אומדני אוכלוסיה, איחוד משפחות של ילידי אתיופיה לפי קבוצות אוכלוסייה - 2009-2021, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 26 ביוני 2023.

⁵⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, גף נושאים בדמוגרפיה, עולים ממדינות נבחרות לפי דת בעת העלייה - "יהודים" ו"לא יהודים", 2009-2021 לפי דת, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 26 ביוני 2023.

מהתרחשים אפשר ללמוד שבשנים 2009-2021, **שיעור העולים הלא יהודים מכלל העולים היה במגמת עלייה, מ-32.8% ל-38.7%**; עם זאת, היו גם ירידות נקודתיות בשיעור העולים הלא יהודים בשנים אלו (למשל בשנים 2013-2015 ו-2020-2021). **בשנים אלו, שיעור העולים הלא יהודים מהעולים מברה"מ לשעבר עלה מ-57.9% ל-71.8%**.

להלן נתונים על אוכלוסיית העולים הלא יהודים בישראל, וילדי העולים הלא יהודים שנולדו בישראל (אזרחים ישראלים ותושבי קבע), לפי ארצות מוצא, לסוף שנת 2009 ולסוף שנת 2021. בנתונים נכללים עולים מכל השנים, ⁵⁷ ללא הגבלה של שנת העלייה (לא רק מי שעלו בשנים 2009-2021 אלא גם בשנים קודמות); ילדי עולים שנולדו בישראל הם מי שלפחות אחד מהוריהם עולה. הנתונים מבוססים על מי שרשומים במרשם האוכלוסין כ"אחרים" – נוצרים לא ערבים או ללא סיווג דת.⁵⁸

טבלה 3: עולים וילדי עולים לא יהודים בישראל, לפי ארץ מוצא, לשנים 2009 ו-2021⁵⁹

	2021	2009
ברה"מ לשעבר	395,171	261,076
אירופה	27,069	21,689
אסיה	11,604	5,140
אתיופיה	11,345	8,511
דרום אמריקה	10,758	6,850
אפריקה	2,947	1,347
ארצות הברית וקנדה	5,537	3,077
אוסטרליה וניו זילנד	323	272
שאר הארצות	1,432	801
סך הכל	466,186	308,762

בשנת 2021 היו
בישראל 466,186
עולים או ילדי עולים
לא יהודים; 85%
מהם היו מברה"מ
לשעבר, 6%
מאירופה, 2%
מאסיה, 2%
מאתיופיה, 2%
מדרום אמריקה
והשאר מארצות
אחרות. בשנת 2022
עלו כ-42,000 עולים
לא יהודים, רובם
מרוסיה ואוקראינה

מהטבלה אפשר ללמוד שבסוף שנת 2021 היו בישראל 466,186 עולים או ילדי עולים לא יהודים, כאשר מדובר בתוספת של עוד 157,424 איש מאז שנת 2009. בחלוקה לפי ארצות, ב-2021 85% מהעולים וילדיהם הלא יהודים שחיו בישראל היו מברה"מ לשעבר, 6% מאירופה, 2% מאסיה, 2% מאתיופיה, 2% מדרום אמריקה והשאר מארצות אחרות (חלוקה זו כמעט זהה לחלוקה בשנת 2009). כאמור, בשנת 2022 עלו כ-42,000 עולים לא יהודים, רובם מרוסיה ואוקראינה, שמתווספים לאוכלוסייה הנ"ל.

⁵⁷ הנתונים אינם כוללים מי שהגיעו באיחוד משפחות.

⁵⁸ להגדרת "אחרים" ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [השנתון הסטטיסטי לישראל 2022](#), מספר 73, פרק 2 אוכלוסייה, 2 באוגוסט 2022. בניגוד לנתונים המוצגים לעיל על עולים לפי דת בעת העלייה, מדובר כאן על רישום הדת של אותם עולים במרשם האוכלוסין, שהוא לפעמים שונה ביחס לרישום הדת בעת העלייה.

⁵⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, תחום אומדני אוכלוסייה, אוכלוסיית עולים לא יהודים (הפרט עצמו או לפחות אחד מהוריו עולה), לפי ארצות ויבשות מוצא, סוף 2009 וסוף 2021, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 29 ביוני 2023.

3. נתונים על מתגיירים בישראל

להלן יוצגו נתונים על המתגיירים במסגרות הגיור השונות בישראל. עבור כל מסגרת, יוצג (בהתאם למידע שהתקבל) מספר המתגיירים ביחס למספר האנשים שהתחילו את תהליך הגיור, לפי שנים, ארצות מוצא, מין וגיל. ההגדרה של שלב ההתחלה ושלב הסיום של תהליך הגיור עשויה להשתנות בין המסגרות. כך לגבי תחילת תהליך הגיור, בבתי הדין המיוחדים לגיור השלב ההתחלתי הוא פתיחת תיק כחודשיים מתחילת לימודי הגיור; בבתי הדין הרבניים השלב ההתחלתי הוא בקשה לגיור, ובבית הדין עתים-גיור כהלכה השלב ההתחלתי הוא רישום של המתעניינים בגיור. לגבי סיום תהליך הגיור, בתי הדין המיוחדים לגיור מסרו נתונים על שני שלבים, של הטבילה ושל קבלת תעודת ההמרה; מצה"ל נמסרו נתונים רק על שלב תעודת ההמרה, ובבתי הדין הפרטיים לא מקבלים תעודת המרה אלא תעודת גיור פנימית. **בכל מסגרות הגיור יש פער בין מספר פותחי תיקים או מגישי בקשות לגיור לבין מספר המתגיירים, שכן יש אנשים שמתחילים את התהליך ולא מסיימים אותו, ויש אנשים שמגיעים לסוף התהליך אך אינם מתקבלים על ידי בית הדין.** ככל שנמסר מידע, יוצגו נתונים לפי פילוח של גברים ונשים – ברוב המסגרות יש יותר נשים מגברים שמתחילות ושמסיימות את תהליך הגיור, בין השאר מפני שיהדותם של הילדים נקבעת לפי האם. ככל שנמסר מידע יוצגו נתונים לפי פילוח של ילדים (עד גיל בר או בת מצווה) ומבוגרים (שאר הגילאים) – בחלק מהמסגרות יש מסלול מיוחד לילדים עד גיל בר או בת מצווה, שכן גיורם נחשב פשוט יותר לפי ההלכה. בחלק מהמסגרות יש מסלולים שונים למי שנחשבים מ"זרע ישראל" (בעלי שורשים יהודיים)⁶⁰ ומי שאינם נחשבים כאלה.

3.1 מערך הגיור הממלכתי

כאמור, מערך הגיור הממלכתי כולל את מסגרות הגיור הבאות: בתי הדין המיוחדים לגיור, מערך הגיור בצה"ל, ובמידה מועטה גם גיור דרך בתי הדין הרבניים. להלן נתונים בדבר מסגרות גיור אלה.

3.1.1 מתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור

להלן נתונים ממערך הגיור במשרד ראש הממשלה על המתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור בשנים 2009-2022, לפי שלב הגיור, ארצות מוצא, מין וגיל; בהמשך מוצגים גם נתונים על הפונים לוועדת החריגים לאזרחים זרים. ממערך הגיור נמסרו נתונים על שלבי הגיור האלה: פתיחת תיק, המתרחשת כחודשיים מתחילת לימודי הגיור; טבילה, המתרחשת לאחר הופעה בפני בית הדין שמחליט לקבל את המתגייר; וקבלת תעודת המרה, המונפקת לאחר מכן. כל

⁶⁰ על המושג "זרע ישראל" ראו: הרב חיים אמסלם, היסודות ההלכתיים להקלה בגיור עולים מכוח חוק השבות, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 310-325.

פתיחת תיק, טבילה או תעודת המרה מתייחסים לאדם אחד.⁶¹ הנתונים כוללים את מי שאושר להם להתגייר על ידי ועדת החריגים; כוללים תעודות המרה שהונפקו למי שהתגיירו בבתי דין רבניים; ואינם כוללים מתגיירים בצה"ל שגם הם מקבלים תעודות המרה אך נספרים בנפרד.

לכאורה, אמורה להיות התאמה בין נתוני הטבילה לנתוני תעודות ההמרה, אך נתוני תעודות ההמרה גבוהים מעט מנתוני הטבילה - ייתכן שאחת הסיבות לכך היא שהם כוללים הנפקת תעודות גם למתגיירים בבתי דין רבניים; יחד עם זאת, לעיתים יש עיכובים בהנפקת תעודות ההמרה.⁶² נתוני המתגיירים להלן יוצגו על פי מקבלי תעודות המרה (לפי מערך הגיור, ניתן להציג את נתוני המתגיירים לפי מספר הטובלים או לפי מספר מקבלי תעודות המרה, שכן אין פערים משמעותיים ביניהם); כמו כן יוצג היחס שבין נתוני המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) לנתוני פותחי תיק עבור כלל השנים שנבדקו - חשוב לציין שמי שקיבל תעודת המרה בשנה מסוימת לא בהכרח פתח תיק באותה השנה, ולכן לא ניתן לבחון את היחס בין מספר התיקים שנפתחו למספר הגיורים בשנה נתונה.⁶³ להלן נתונים ממערך הגיור על המתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור לפי שלבי הגיור וארצות מוצא בשנים 2009-2022.

טבלה 4: מתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור לפי שלב הגיור וארץ מוצא, 2009-2022⁶⁴

פתיחת תיק	עברו טבילה	קיבלו תעודת המרה
אתיופיה	17,743	16,364
ברה"מ לשעבר	15,153	9,817
ילידי ישראל	8,761	6,308
דרום אמריקה	4213	2542
אסיה	3732	2665
אירופה	3196	2108
צפון אמריקה	754	441
אפריקה	303	136
אוקיאניה	43	23
סה"כ	53,898	40,404

בשנים 2009-2022
נפתחו תיקי גיור
ל-53,898 איש בבתי
הדין המיוחדים לגיור,
ו-40,604 איש
התגיירו. מספר
המתגיירים היה
כ-75% ממספר
פותחי התיקים

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2009-2022 נפתחו תיקי גיור ל-53,898 איש בבתי הדין המיוחדים לגיור, ו-40,604 איש התגיירו (קיבלו תעודת המרה). מהשוואה בין מספר פותחי

⁶¹ פתיחת תיק היא ארוע חד פעמי - אם אדם לא עובר את בית הדין וצריך לגשת שוב, הוא אינו צריך לפתוח שוב תיק ואינו נספר שנית. מיכל גורי, מנהלת לשכת הרב עמיחי, שיחת טלפון, 26 ביוני 2023.

⁶² על עיכובים בהנפקת תעודות המרה ראו [דוח הגיור השנתי 2023 תשפ"ג](#), ארגון עתים ומרכז מנומדין למשפט יהודי ודמוקרטי באוניברסיטת בר אילן; [מבקר המדינה, דוח שנתי 63 לשנת 2012, מערך הגיור הממלכתי בישראל](#), 8 במאי 2013.

⁶³ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023; מיכל גורי, מנהלת לשכת הרב עמיחי, שיחת טלפון, 26 ביוני 2023.

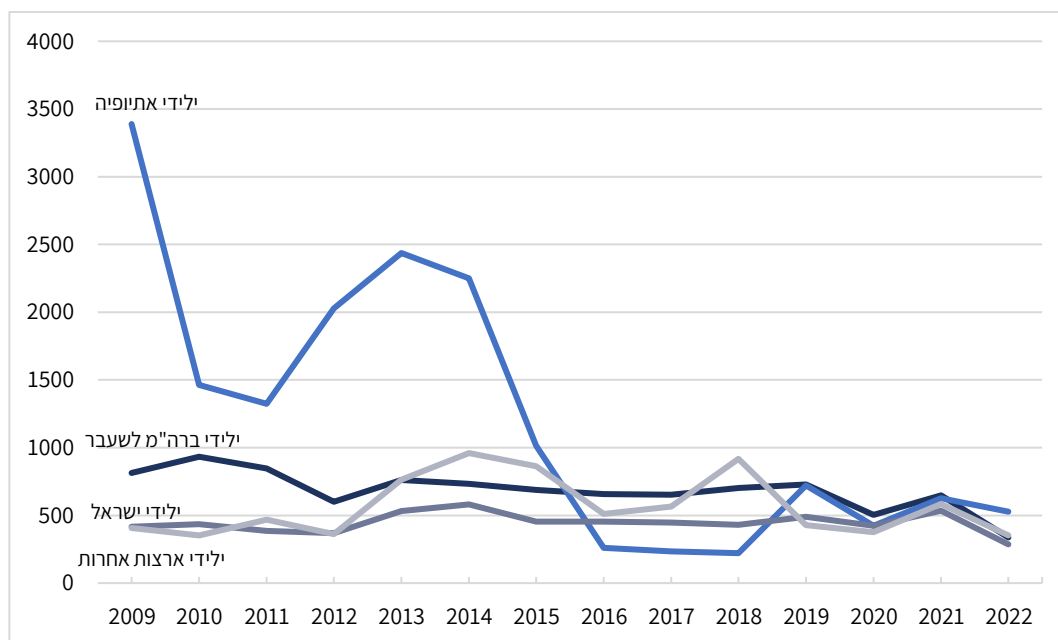
⁶⁴ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023. ממערך הגיור התקבלו גם נתונים על מתגיירים שארץ המוצא שלהם אינה ידועה, אך מדובר במספרים נמוכים מאוד שאינם מוצגים כאן.

התיקים למספר המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) עולה, כי מספר המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) הוא כ-75% ממספר פותחי התיקים; סך המתגיירים היה 95% מפותחי התיקים בקרב ילידי אתיופיה, 71% בקרב ילידי ישראל, 70% בקרב ילידי אסיה, 66% בקרב ילידי אירופה, 63% בקרב ילידי ברה"מ לשעבר, 60% בקרב ילידי דרום אמריקה, ושיעור נמוך יותר בקרב ילידי שאר הארצות.

עוד אפשר ללמוד מהטבלה שבשנים 2009-2022, 42% מכלל המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) היו מאתיופיה, 24% היו מברה"מ לשעבר, 15% ילידי ישראל, 6% מאסיה (רובם המוחלט הם בני המנשה מהודו), 6% מדרום אמריקה, 5% מאירופה והשאר מצפון אמריקה, אפריקה ואוקיאניה. כלומר, 42% מהמתגיירים בשנים 2009-2022 היו יוצאי אתיופיה, למרות שהם היו רק 7% מהעולים הלא יהודים באותן שנים (ללא איחוד משפחות), וזאת ככל הנראה בגלל המסלול המיוחד לגיור ליוצאי אתיופיה, שהוצג לעיל; עולי ברה"מ לשעבר, שהיו 86% מהעולים הלא יהודים, היו רק 24% מהמתגיירים באותן שנים.⁶⁵

להלן נתונים על מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערך הגיור לפי ארץ מוצא בשנים 2009-2022. כאמור, הנתונים כוללים תעודות המרה שהופקו למתגיירים בבתי הדין המיוחדים לגיור, וגם תעודות המרה שהופקו למתגיירים בבתי הדין הרבניים.

תרשים 2: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערך הגיור לפי ארץ מוצא, 2009-2022⁶⁶

בשנים 2009-2022 היתה תנודתיות רבה במספר המתגיירים יוצאי אתיופיה, שקשורה בעיקר לשינויים במספר המגיעים מאתיופיה. בקרב יוצאי שאר הארצות לא היה שינוי משמעותי במספר המתגיירים בשנים אלו. בשנים אלו התגירו כ-2,900 איש בשנה בממוצע

⁶⁵ יש פער ניכר בין שיעור המתגיירים יוצאי ברה"מ לשעבר לבין שיעור העולים הלא יהודים ממדינות אלה; יכולות להיות סיבות שונות לפער זה, וניתן ללמוד על חלקן מסקר שנערך ב-2021 ובדק את עמדותיהם של ישראלים דוברי רוסית – עולים וילידי הארץ – ביחס לגיור, ראו: דבורה אברמזון ברוש, אינה אורלי ספוז'ניקוב ודגנית לוי, [המלצות להסרת חסמים מערכתיים עבור ישראלים דוברי רוסית, גיור, ייצוג בשירות הציבורי ומיצוי זכויות לקשישים, מכון ירושלים למחקרי מדיניות](#), 2021.

⁶⁶ הרב משה ור, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023. ממערך הגיור התקבלו גם נתונים על מתגיירים שארץ המוצא שלהם אינה ידועה, אך מדובר במספרים נמוכים מאוד שאינם מוצגים כאן.

הנתונים על הגיור
בבתי הדין המיוחדים
לגיור, שבהם
מתגיירים רוב
המתגיירים בישראל,
מלמדים על מגמה
של יציבות במספר
המתגיירים מרוב
הארצות, ותנועתיות
בקרב יוצאי אתיופיה,
וזאת בניגוד להחלטת
הממשלה מ-2008
שאימצה יעד של
הכפלת מספר
המתגיירים בשנה

בקרב כלל
המתגיירים במערך
הגיור בשנים 2022-
2009 היו 60% נשים
ו-40% גברים

כ-50% מהמתגיירים
במערך הגיור בקרב
ילידי אתיופיה וילידי
ישראל היו נשים;
77% מהמתגיירים
ילידי ברה"מ לשעבר,
ו-62% מהמתגיירים
ילידי ארצות אחרות,
היו נשים

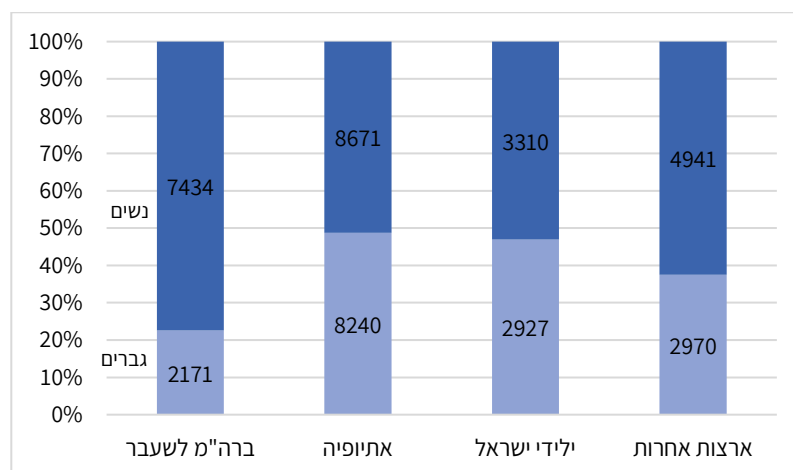
מהתרשים אפשר לראות שבשנים 2009-2022 היתה תנועתיות רבה במספר המתגיירים (מקבלי תעודות המרה) ילידי אתיופיה, מכ-3,400 מתגיירים ב-2009, דרך כ-2,400 מתגיירים ב-2013, כ-220 מתגיירים ב-2018, וכ-530 מתגיירים ב-2022. התנועות במספר המתגיירים יוצאי אתיופיה קשורות בעיקר לשינויים במספר המגיעים מאתיופיה (ראו טבלה 12 בנספח); גורמים שעוסקים בגיור יוצאי אתיופיה מדווחים גם על עיכובים משמעותיים בתהליך הגיור של יוצאי אתיופיה בשנים האחרונות (עיכובים במועד פתיחת התיק ובמעמד בית הדין).⁶⁷ בקרב יוצאי שאר הארצות לא היה שינוי משמעותי במספר המתגיירים (מקבלי תעודות המרה) בשנים 2009-2022: היו כ-700 מתגיירים ילידי ברה"מ לשעבר בשנה במוצע, כ-570 מתגיירים ילידי ארצות אחרות וכ-450 מתגיירים ילידי ישראל (לפירוט ראו טבלה 13 בנספח). בסך הכל, בשנים אלה התגיירו (קיבלו תעודת המרה) כ-2,900 איש בשנה בממוצע.

הנתונים על הגיור בבתי הדין המיוחדים לגיור, שבהם מתגיירים רוב המתגיירים בישראל, מלמדים על מגמה של יציבות במספר המתגיירים מרוב הארצות, ותנועתיות בקרב יוצאי אתיופיה, וזאת בניגוד להחלטת הממשלה מ-2008 שאימצה יעד של הכפלת מספר המתגיירים בשנה (ראו לעיל).

בקרב כלל המתגיירים במערך הגיור בשנים 2009-2022 היו 60% נשים ו-40% גברים.⁶⁸ להלן נתונים על מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערך הגיור בשנים 2009-2022, לפי מין וארץ לידה (בחלוקה לילידי ברה"מ לשעבר, אתיופיה, ישראל, וארצות אחרות).

תרשים 3: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערך הגיור לפי מין וארץ לידה,

⁶⁹ 2022-2009

⁶⁷ הרב מנחם ולדמן, מנהל תכניות יהדות לעולי אתיופיה, הסוכנות היהודית, שיחת טלפון, 13 ביוני 2023; שמעון שטרית, מנהל הגיור במחוז דרום, האגף לחינוך מבוגרים, משרד החינוך, שיחת טלפון, 13 ביוני 2023.

⁶⁸ ראו: נתנאל פישר, אתגר הגיור בישראל, ניתוח מדיניות והמלצות, מחקר מדיניות 103, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015, ע' 51-52.

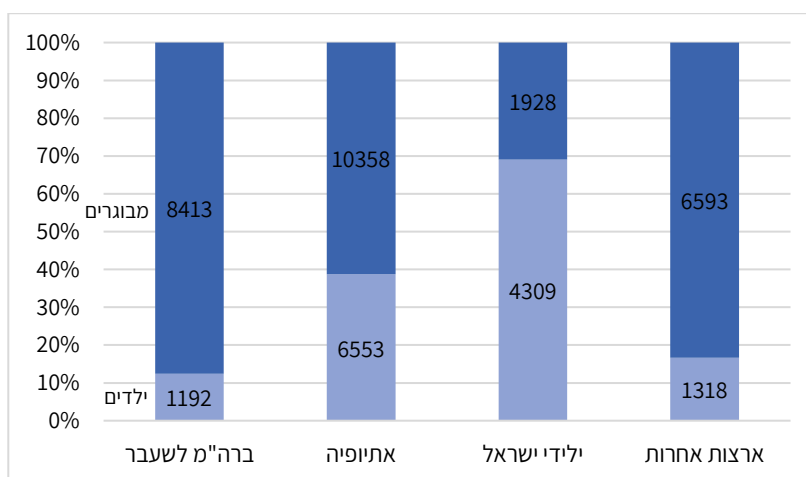
⁶⁹ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023.

מהתרשים אפשר ללמוד שיש שונות רבה בשיעורי הגברים והנשים בקרב המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) ילידי הארצות השונות: כ-50% מהמתגיירים בקרב ילידי אתיופיה וילידי ישראל היו נשים; לעומת זאת, 77% מהמתגיירים ילידי ברה"מ לשעבר, ו-62% מהמתגיירים ילידי ארצות אחרות, היו נשים (שיעור הנשים והגברים בקרב פותחי התיקים במערכת הגיוור דומה לשיעורם בקרב מקבלי תעודות ההמרה).

בקרב כלל המתגיירים במערכת הגיוור בשנים 2009-2022 היו 67% מבוגרים ו-33% ילדים. יודגש כי הנתונים מובאים בהתאם להגדרות הנהוגות במערכת הגיוור, לפיהן ילדים הם בנים עד גיל 13 ובנות עד גיל 12. להלן נתונים על מתגיירים (מקבלי תעודת המרה) במערכת הגיוור בשנים 2009-2022 בפילוח לפי גיל (מבוגרים או ילדים) וארץ לידה (בחלוקה לילידי ברה"מ לשעבר, אתיופיה, ישראל, וארצות אחרות).

תרשים 4: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערכת הגיוור לפי גיל וארץ לידה.

⁷⁰ **2022-2009**

מהתרשים אפשר ללמוד שיש שונות רבה בשיעורי המבוגרים והילדים בקרב המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) ילידי הארצות השונות: **שיעור הילדים הוא 12% בקרב ילידי ברה"מ לשעבר, 17% בקרב ילידי ארצות אחרות, 39% בקרב ילידי אתיופיה, ו-69% בקרב ילידי ישראל.** מכיוון ששיעור הילדים בקרב פותחי התיקים ילידי ישראל הוא 58%, נראה שילדים ילידי ישראל מסיימים את תהליך הגיוור בהצלחה רבה יותר ממבוגרים.

כאמור, אזרחים זרים שאין להם אזרחות או תושבות קבע בישראל (למשל תושבי ארעי בעלי אשרת א/5 יותר משנה, בעלי אשרת תייר ב/2 או אשרת לימודים), צריכים לפנות לוועדת החריגים של מערכת הגיוור ורשות האוכלוסין כדי לקבל אישור להתגייס דרך מערכת הגיוור. יש פניות שאינן עומדות בתנאי הסף ולכן נדחות ללא דיון; הפניות שעומדות בתנאי הסף נבדקות, ורק מי שפנייתו מאושרת יכול להתחיל בתהליך הגיוור. להלן נתונים על פניות לוועדת החריגים לשנים

⁷⁰ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיוור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023.

בקרב כלל המתגיירים במערכת הגיוור בשנים 2009-2022 היו 67% מבוגרים ו-33% ילדים (עד גיל בר/בת מצווה)

שיעור הילדים מתוך המתגיירים במערכת הגיוור הוא 12% בקרב ילידי ברה"מ לשעבר, 17% בקרב ילידי ארצות אחרות, 39% בקרב ילידי אתיופיה, ו-69% בקרב ילידי ישראל

2022-2017, והחלטות הוועדה ביחס לפניות אלה (לא נמסרו נתונים לשנים קודמות). במקרים רבים הפונים לוועדת החריגים פונים יותר מפעם אחת, לפעמים במהלך אותה השנה, כך שמספר הפניות אינו מלמד על מספר הפונים.⁷¹

טבלה 5: פניות לוועדת החריגים בפילוח לפי החלטות הוועדה, 2022-2017⁷²

פניות	פניות שטופלו בוועדה (ומתוכן פניות שאושרו)	פניות שנדחו על הסף ללא דיון	סה"כ פניות לוועדה
2017	1,226 (155)	125	1,351
2018	1,247 (200)	92	1,339
2019	1,271 (185)	107	1,378
2020	705 (144)	51	756
2021	534 (116)	78	612
2022	699 (251)	123	822
סה"כ	5,682 (1,051)	576	6,258

בשנים 2022-2017
טופלו בוועדת
החריגים לאזרחים
זרים 5,682 פניות,
ומתוכן 1,051 פניות
אושרו להתחלת
הגיור; מספר הפניות
לוועדת החריגים
בשנים אלה היה
במגמת ירידה

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2022-2017 הוגשו לוועדת החריגים 6,258 פניות להתחיל בתהליך גיור על ידי אזרחים זרים. 5,682 פניות טופלו בוועדה, ומתוכן 1,051 פניות אושרו להתחלת הגיור (18% מהפניות שטופלו בוועדה), ובשאר הפניות התקבלו החלטות אחרות. 576 פניות נדחו ללא דיון כי לא עמדו בתנאי הסף. מספר הפניות לוועדת החריגים בשנים 2022-2017 היה במגמת ירידה, מ-1,351 פניות ב-2017 ל-822 פניות ב-2022. בשנים 2020-2017, מספר הפניות שאושרו היה 175 בשנה בממוצע, ומספר הפניות שנדחו על הסף היה 100 בשנה בממוצע.

3.1.2 מתגיירים בצה"ל

כאמור, מסלול נוסף במערך הגיור הממלכתי הוא הגיור בצה"ל. להלן נתוני צה"ל על המתגיירים במערכת הגיור הצבאית, לפי ארץ מוצא (בחלוקה לילידי ברה"מ לשעבר, ילידי ישראל, ילידי אתיופיה וילידי ארצות אחרות) ושלב הגיור (פתיחת תיק והנפקת תעודת המרה). **הנתונים המוצגים נמסרו מצה"ל ב-2022,⁷³ ועד למסירת מסמך זה לא נענתה בקשתנו לנתונים מעודכנים יותר.**

⁷¹ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 25 ביוני 2023; מיכל גורי, מנהלת לשכת הרב עמיחי, שיחת טלפון, 26 ביוני 2023.

⁷² הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 25 ו-28 ביוני 2023; מיכל גורי, מנהלת לשכת הרב עמיחי, שיחת טלפון, 26 ביוני 2023.

⁷³ לפי תשובת צה"ל, הנתונים התקבלו ממשרד הפנים. רס"ן בני בכר, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, דוא"ל, הועבר ע"י דנה וייסבלט, ע' לתיאום ומ"מ עוזרת שר הביטחון, 14 ביולי 2022. ראו: אילה אליהו, [עולים מברית המועצות לשעבר שאינם מוכרים כיהודים והיקף גיורם בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 4 באוגוסט 2022.

בשנים 2008-2021
התגיירו בצה"ל
10,406 חיילים;
מספר המתגיירים
בצה"ל היה 51%
ממספר פותחי
התיקים (מתחילי
תהליך הגיוור)

מתוך המתגיירים
בצה"ל, 60% היו
ילידי ברה"מ לשעבר,
30% ילידי ישראל,
8% ילידי ארצות
אחרות, ו-2% ילידי
אתיופיה

מספר המתגיירים
בצה"ל היה יציב
בשנים האחרונות, עם
ממוצע של 743
חיילים בשנה. היתה
ירידה משמעותית
במספר המתגיירים
יוצאי ברה"מ לשעבר,
ועלייה במספר
המתגיירים ילידי
ישראל

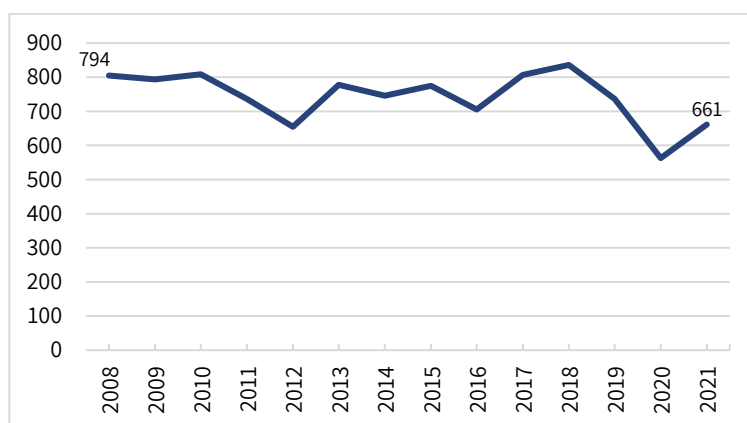
טבלה 6: מתגיירים במערכת הגיוור של צה"ל לפי ארץ מוצא ושלב הגיוור, 2008-2021⁷⁴

קבלו תעודת המרה	פתחו תיק	
6,288	11,854	ילידי ברה"מ לשעבר
3,080	6,421	ילידי ישראל
813	1,588	ילידי ארצות אחרות
225	349	ילידי אתיופיה
10,406	20,212	סה"כ

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2008-2021 נפתחו תיקי גיוור ל-20,212 חיילים בצה"ל, ו-10,406 חיילים התגיירו (קבלו תעודת המרה). מהשוואה בין מספר פותחי התיקים למספר המתגיירים (מקבלי תעודות המרה) עולה, כי מספר המתגיירים בצה"ל (מקבלי תעודת המרה) היה 51% ממספר פותחי התיקים; מספר המתגיירים היה 64% ממספר פותחי התיקים בקרב ילידי אתיופיה, 53% בקרב ילידי ברה"מ לשעבר, 51% בקרב ילידי ארצות אחרות, ו-48% בקרב ילידי ישראל. עוד אפשר לראות שמהמתגיירים בצה"ל (מקבלי תעודת המרה) 60% היו ילידי ברה"מ לשעבר, 30% ילידי ישראל, 8% ילידי ארצות אחרות, ו-2% ילידי אתיופיה.

להלן נתונים על המתגיירים (מקבלי תעודות ההמרה) בצה"ל בשנים 2008-2021.

תרשים 5: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) בצה"ל, 2008-2021⁷⁵

מהתרשים אפשר ללמוד שמספר המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) בצה"ל היה יציב בשנים האחרונות, עם ממוצע של 743 חיילים בשנה, כאשר בשנים 2020 ו-2021 אפשר לראות ירידה מסוימת (ל-563 ו-661 חיילים בשנה בהתאמה), אולי בהשפעת משבר הקורונה. יש הבדלים במספר המתגיירים לאורך השנים מארצות המוצא השונות: היתה ירידה

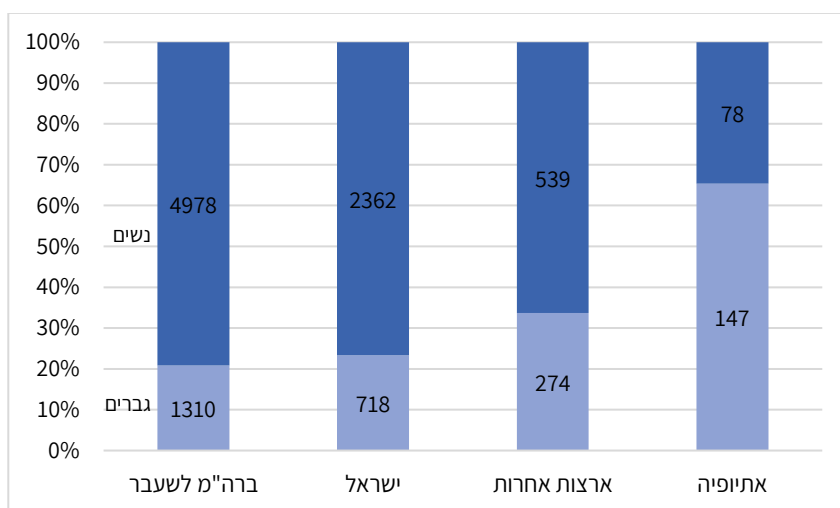
⁷⁴ רס"ן בני בכר, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, דוא"ל, הועבר ע"י דנה וייסבלט, ע' לתיאום ומ"מ עוזרת שר הביטחון, 14 ביולי 2022.

⁷⁵ רס"ן בני בכר, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, דוא"ל, הועבר ע"י דנה וייסבלט, ע' לתיאום ומ"מ עוזרת שר הביטחון, 14 ביולי 2022.

משמעותית במספר המתגיירים יוצאי ברה"מ לשעבר – מ-722 מתגיירים ב-2008 ל-155 ב-2021. **לעומת זאת, היתה עלייה משמעותית במספר המתגיירים ילידי ישראל**, מ-30 מתגיירים ב-2008 ל-442 ב-2021 (בקרב יוצאי אתיופיה היתה ירידה מסוימת במהלך שנים אלה אך מדובר במספרים נמוכים מאוד, 16 מתגיירים בשנה במוצא; בקרב יוצאי ארצות אחרות היתה יציבות ומדובר ב-58 מתגיירים בשנה במוצא) (לפירוט ראו טבלה 14 בנספח).

בקרב כלל המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) בצה"ל, בשנים 2008-2021, היו 76% נשים ו-24% גברים (בקרב פותחי תיקים בצה"ל היו 68% נשים ו-38% גברים). להלן נתונים על המתגיירים (מקבלי תעודות המרה) בצה"ל בשנים 2008-2021 לפי מין וארץ לידה.

תרשים 6: מתגיירים (מקבלי תעודת המרה) בצה"ל לפי מין וארץ לידה, 2008-2021⁷⁶

מהתרשים אפשר ללמוד שיש שונות רבה בשיעורי הגברים והנשים בקרב המתגיירים (מקבלי תעודת המרה) בצה"ל ילידי הארצות השונות: **היו 79% נשים בקרב המתגיירים ילידי ברה"מ לשעבר, 77% בקרב המתגיירים ילידי ישראל, 66% בקרב ילידי ארצות אחרות, ו-35% בקרב ילידי אתיופיה.**

3.1.3 מתגיירים בבתי הדין הרבניים

כאמור, בבתי הדין הרבניים מתבצע מספר מצומצם של גיורים. להלן נתונים על בקשות לגיור וגיורים של בוגרים וילדים שהתבצעו בבתי הדין הרבניים בשנים 2010-2022. מהנהלת בתי הדין נמסר שאין בידם נתונים על ארצות הלידה של המתגיירים; הבקשות לגיור (שלב מקביל לפתיחת

⁷⁶ רס"ן בני בכר, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, דוא"ל, הועבר ע"י דנה וייסבלט, ע' לתיאום ומ"מ עוזרת שר הביטחון, 14 ביולי 2022.

בקרב כלל המתגיירים בצה"ל, בשנים 2008-2021, היו 76% נשים ו-24% גברים

היו 79% נשים בקרב המתגיירים בצה"ל ילידי ברה"מ לשעבר, 77% בקרב ילידי ישראל, 66% בקרב ילידי ארצות אחרות, ו-35% בקרב ילידי אתיופיה

תיק) מתייחסות למבוגרים וילדים יחד ואין אפשרות לפלח אותן בנפרד; כאמור, ילדים הם עד גיל בר או בת מצווה.⁷⁷

טבלה 7: בקשות לגיור וגיורים (של מבוגרים וילדים) בבתי דין רבניים, 2010-2022⁷⁸

שנה	בקשות לגיור	גיור מבוגרים	גיור ילדים	סה"כ גיורים
2010	34	11	3	14
2011	19	8		8
2012	14	4	2	6
2013	14	4	1	5
2014	19	5	2	7
2015	13	5	1	6
2016	11	4	1	5
2017	34	12	2	14
2018	12	2		2
2019	19	5	7	12
2020	15	4	5	9
2021	32	20	3	23
2022	14	4	3	7
סה"כ	250	88	30	118

בשנים 2010-2022 הוגשו בבתי הדין הרבניים 250 בקשות לגיור, והתבצעו 118 גיורים, שהם 47% מהבקשות לגיור

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2010-2022 הוגשו בבתי הדין הרבניים 250 בקשות לגיור, והתבצעו 118 גיורים (88 גיורים למבוגרים ו-30 לילדים), שהם 47% מהבקשות לגיור. בשנים אלו הוגשו בממוצע כ-19 בקשות לגיור בשנה, ובוצעו בממוצע כ-9 גיורים בשנה. על כך יש להוסיף 48 גיורים "לחומרא" (גיור מקוצר כאשר יש ספק לגבי היהדות, או לגבי תוקפו של גיור) בשנים הנ"ל.⁷⁹

כאמור, יש אנשים שמתגיירים בבתי דין פרטיים בישראל או בחו"ל ומבקשים מבתי הדין הרבניים אישור על הגיור. להלן נתונים על בקשות לאישורי גיורים פרטיים שהתבצעו בחו"ל או בישראל, ואישורי גיורים כאלה שניתנו בבתי הדין הרבניים בשנים 2010-2022.

⁷⁷ אורי אהרונוסון, מנהל אגף בכיר טכנולוגיות דיגיטליות ומידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, שיחת טלפון, 8 ביוני 2023; שמעון אחרר, מנהל תחום טכנולוגיות ופיתוח, אגף מערכות מידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, דוא"ל, 13 ביוני 2023.

⁷⁸ שמעון אחרר, מנהל תחום טכנולוגיות ופיתוח, אגף מערכות מידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, דוא"ל, 13 ביוני 2023.

⁷⁹ שמעון אחרר, מנהל תחום טכנולוגיות ופיתוח, אגף מערכות מידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, דוא"ל ושיחת טלפון, 13 ביוני 2023.

טבלה 8: בקשות לאישורי גיורים פרטיים, ואישורי גיורים בבתי דין רבניים מחו"ל או**ישראל, 2010-2022⁸⁰**

שנה	בקשות לאישור גיור	אישור על גיור מחו"ל	אישור על גיור מישראל	סה"כ אישורי גיור
2010	81	4	14	18
2011	109	54	12	66
2012	101	59	10	69
2013	73	40	7	47
2014	94	57	10	67
2015	147	91	12	103
2016	127	81	15	96
2017	140	74	36	110
2018	147	94	21	115
2019	126	62	30	92
2020	100	50	27	77
2021	83	41	19	60
2022	163	83	48	131
סה"כ	1,491	790	261	1,051

בשנים 2010-2022
הוגשו בבתי הדין
הרבניים 1,491
בקשות לאישורי
גיורים מחו"ל או
מישראל, וניתנו
1,051 אישורי גיור
(כ-70% מסך
הבקשות)

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2010-2022 הוגשו בבתי הדין הרבניים 1,491 בקשות לאישורי גיורים מחו"ל או מישראל, וניתנו 1,051 אישורי גיור, שהם 70.5% מסך הבקשות. 790 מהבקשות שאושרו היו בגין גיורים מחו"ל (75%), ו-261 מהבקשות שאושרו היו בגין גיורים מישראל (25%).⁸¹ בשנים אלו הוגשו בממוצע כ-115 בקשות לאישורי גיור בשנה, וניתנו כ-81 אישורי גיור בשנה.

אישורי הגיור מישראל מבתי הדין הרבניים נותנים מושג מסוים על גיורים בבתי דין אורתודוקסיים פרטיים (כמו בית דין צדק בני ברק שייסד הרב נסים קרליץ) שפונים לבתי הדין הרבניים לאישור הגיור; אולם, זו הערכת חסר, שכן מתגירים בבתי דין אלה לא תמיד פונים לבתי הדין הרבניים לאישור הגיור.⁸²

⁸⁰ שמעון אחרר, מנהל תחום טכנולוגיות ופיתוח, אגף מערכות מידע, הנהלת בתי הדין הרבניים, דוא"ל, 13 ביוני 2023.

⁸¹ נתונים אלה דומים לנתונים לשנים 2011-2021 המוצגים בדו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁸² דוח הגיור השנתי 2023 תשפ"ג, ארגון עתים ומרכז מנומדין למשפט יהודי ודמוקרטי באוניברסיטת בר אילן; דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

3.2 מסגרות הגיור הפרטי

3.2.1 מתגיירים בגיור פרטי אורתודוקסי

ב-2016 הוקם בית הדין הפרטי עתים-גיור כהלכה שהוא אורתודוקסי (לא חרדי). להלן נתונים על המתגיירים בבית הדין זה בשנים 2016-2022 לפי גיל וארצות מוצא (לא נמסר פירוט לפי שנה). מעתים-גיור כהלכה נמסר שפתיחת תיק אצלם (בהשוואה למערך הגיור) מתבצעת בשלב מוקדם של התהליך, עוד לפני תחילת הלימודים, עבור מי שמביע רצון להתגייר; רוב המתגיירים מאימוץ ופונדקאות עוברים גיור בגיל צעיר, אך יש מעטים שעוברים גיור לאחר גיל בר או בת מצווה ולכן מסווגים בטבלה כמבוגרים.⁸³

טבלה 9: מתגיירים בבית הדין של גיור כהלכה לפי ארצות מוצא ולפי גיל, 2016-2022⁸⁴

ס"כ מתגיירים	מתגיירים (ילדים)	מתגיירים (מבוגרים)	ס"כ פתחו תיק פתחו תיק	פתחו תיק (ילדים)	פתחו תיק (מבוגרים)	
580	223	357	1,151	281	870	ילידי ברה"מ לשעבר
581	288	293	829	328	501	ילידי ישראל
427	234	193	795	288	507	ילידי ארצות אחרות
208	205	3	309	300	9	אימוץ ופונדקאות
1,796	951	846	3,084	1,197	1,887	סה"כ

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2016-2022 איש פתחו תיקי גיור בגיור כהלכה, ו-1,796 איש התגיירו, שהם 58% מפותחי התיקים. זהו שיעור נמוך משמעותית בהשוואה לשיעור המתגיירים מפותחי התיקים במערך הגיור (75%), אך יוזכר בשנית שפתיחת תיק בגיור כהלכה משמעה התעניינות בגיור, בשונה ממערך הגיור. בגיור כהלכה מתבצעים כ-260 גיורים בשנה בממוצע. 32% מהמתגיירים בגיור כהלכה הם ילידי ברה"מ לשעבר, 32% ילידי ישראל, 24% ילידי ארצות אחרות, ו-12% ילדים שאומצו או הובאו בהליך פונדקאות (רובם מתגיירים כשהם ילדים צעירים, ומיעוטם לאחר גיל בר או בת מצווה). 61% מפותחי התיקים הם מבוגרים ו-39% ילדים, אך 47% מהמתגיירים הם מבוגרים ו-53% ילדים, כלומר, שיעור הילדים שמסיימים את תהליך הגיור בגיור כהלכה גבוה משיעור המבוגרים.

3.2.2 מתגיירים בגיור פרטי רפורמי וקונסרבטיבי

התנועה ליהדות מתקדמת (רפורמית) והתנועה המסורתית (קונסרבטיבית) מפעילות מערך גיור, הכולל בתי דין ומערך הכנה לגיור. שתי התנועות מבחינות בין קבוצות אוכלוסייה שונות, ומתאימות להן תהליכי גיור מיוחדים: אנשים מ"זרע ישראל" (בעלי שורשים יהודים)⁸⁵ עוברים

⁸³ אוהד וייגלר, מנהל המחלקה למדיניות ציבורית, עמותת עתים, דוא"ל, 21 ביוני 2023, שיחת טלפון, 26 ביוני 2023.

⁸⁴ אוהד וייגלר, מנהל המחלקה למדיניות ציבורית, עמותת עתים, דוא"ל, 21 ביוני 2023.

⁸⁵ על המושג "זרע ישראל" ראו: הרב חיים אמסלם, היסודות ההלכתיים להקלה בגיור עולים מכוח חוק השבות, בתוך: גיור ישראלי, חזון הישגים כשלונות, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בעריכת ידידיה צ' שטרן ונתנאל פישר, 2018, ע' 310-325.

תהליך גיור קצת יותר מקל; אנשים שאינם מ"זרע ישראל" עוברים תהליך גיור ארוך יותר; וילדים (עד גיל בר או בת מצווה) מקבלים גם הם התייחסות נפרדת. בשתי התנועות הגיור מיועד לאזרחי ישראל או תושבי קבע, ובמקרים נדירים יותר לתושבי ארעי.⁸⁶

להלן נתונים על מספר המתגיירים בתנועה הרפורמית, לפי המסלולים השונים, בשנים 2022-2016. לא נמסרו נתונים לשנים קודמות או לפי ארצות מוצא.

טבלה 10: מתגיירים בבית הדין של התנועה הרפורמית בישראל לפי קבוצות,

בשנים 2022-2016
התגירו בתנועה
הרפורמית 1,567
איש - 319 מזרע
ישראל, 480 שאינם
מזרע ישראל, ו-768
ילדים

⁸⁷ **2022-2016**

מתגיירים מזרע ישראל	מתגיירים שלא מזרע ישראל	מתגיירים ילדים	סה"כ מתגיירים
2016	50	60	134
2017	38	55	104
2018	45	53	104
2019	45	60	102
2020	31	59	75
2021	63	73	133
2022	47	120	116
סה"כ	319	480	768
			1,567

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2022-2016 התגירו בתנועה הרפורמית 1,567 איש (319 מזרע ישראל, 480 שאינם מזרע ישראל, ו-768 ילדים), כ-225 איש בממוצע בשנה. רוב המתגיירים היו אזרחים, וכ-12% מהם היו תושבי ארעי.⁸⁸ בתנועה הרפורמית עורכים ראיונות קבלה (מעין פתיחת תיק) למועמדים לגיור, בעיקר למי שאינם מ"זרע ישראל"; בשנים הנ"ל נערכו בכל שנה בממוצע כ-90 ראיונות כאלה.⁸⁹

מהתנועה הקונסרבטיבית לא נמסרו נתונים, לפיכך מוצגים להלן נתונים על מספר המתגיירים בשנים 2021-2015 שהתפרסמו בדו שנתון דת ומדינה בישראל 2022 של המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁸⁶ התנועה הרפורמית, גיור רפורמי, כניסה 8 ביוני 2023; הרב גרגורי קוטלר, מנהל בין הדין לגיור, התנועה הרפורמית, שיחת טלפון, 7 ו-8 ביוני 2023; הרב פרץ רודמן, אב בית דין של בית הדין המסורתי בישראל, התנועה המסורתית, שיחת טלפון, 8 ביוני 2023; דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁸⁷ הרב גרגורי קוטלר, מנהל בין הדין לגיור, התנועה הרפורמית, דוא"ל, 7 ביוני 2023. הנתונים המופיעים בטבלה קרובים מאוד לנתונים לשנים 2021-2015 שהתפרסמו להלן: דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁸⁸ דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁸⁹ הרב גרגורי קוטלר, מנהל בין הדין לגיור, התנועה הרפורמית, דוא"ל, 7 ביוני, ושיחת טלפון, 8 ביוני 2023.

טבלה 11: מתגיירים בבית הדין של התנועה הקונסרבטיבית, 2017-2021⁹⁰

בשנים 2017-2021
התגירו בתנועה
הקונסרבטיבית
כ-534 איש

מתגיירים (אזרחים)	
2017	143
2018	77
2019	90
2020	87
2021	87
סה"כ	484

מהטבלה אפשר ללמוד שבשנים 2017-2021 התגירו בתנועה הקונסרבטיבית כ-534 איש, מהם 484 אזרחים, ועוד כ-50 תושבי ארעי - בממוצע כ-107 איש בשנה.⁹¹

4. נספח

טבלה 12: עולים מאתיופיה או מגיעים באיחוד משפחות, לפי דת, 2009-2021⁹²

עולים יהודים	עולים לא יהודים	איחוד משפחות- לא יהודים	סה"כ
2009	12	227	78
2010	47	1,608	146
2011	234	2,432	108
2012	427	2,005	161
2013	7	1,348	191
2014	60	153	112
2015	4	87	120
2016	7	33	174
2017	3	34	1,430
2018	-	31	152
2019	12	31	775
2020	-	19	1,060
2021	-	67	1,685
סה"כ	813	8,075	6,192

⁹⁰ דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁹¹ דו-שנתון דת ומדינה בישראל 2022, אריאל פינקלשטיין, אילה גולדברג, שלומית רביצקי טור-פז, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

⁹² הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, אגף דמוגרפיה ומפקד, תחום אומדני אוכלוסיה, איחוד משפחות של ילידי אתיופיה לפי קבוצות אוכלוסיה - 2009-2021, הועבר על ידי דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, אגף דוברות, תקשורת והסברה, לשכת הסטטיסטיקן הלאומי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דוא"ל, 26 ביוני 2023. הסימן "-" מציין שהנתונים לא ידועים או לא ניתנים לפרסום.

טבלה 13: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) במערך הגיור לפי ארץ מוצא, 2009-2022⁹³

סה"כ	ילידי הארץ	ילידי ארצות אחרות	ילידי ברה"מ לשעבר	ילידי אתיופיה	
5,024	416	406	813	3,389	2009
3,183	436	352	933	1,462	2010
3,025	386	469	847	1,323	2011
3,358	368	362	601	2,027	2012
4,493	533	763	761	2,436	2013
4,524	581	960	734	2,249	2014
3,020	455	863	688	1,014	2015
1,880	453	510	658	259	2016
1,898	446	565	653	234	2017
2,270	430	918	701	221	2018
2,366	489	428	728	721	2019
1,728	424	377	504	423	2020
2,392	534	585	647	626	2021
1,503	286	353	337	527	2022
40,664	6,237	7,911	9,605	16,911	סה"כ

טבלה 14: מתגיירים (מקבלי תעודות המרה) בצה"ל לפי ארץ מוצא, 2008-2021⁹⁴

סה"כ	ילידי אתיופיה	ילידי ארצות אחרות	ילידי ישראל	ילידי ברה"מ לשעבר	
805	10	43	30	722	2008
794	19	61	34	680	2009
809	24	62	51	672	2010
736	31	68	78	559	2011
655	17	48	120	470	2012
778	20	66	163	529	2013
746	24	66	216	440	2014
775	21	56	245	453	2015
705	16	65	231	393	2016
807	9	68	342	388	2017
836	5	70	397	364	2018
736	12	52	383	289	2019
563	7	34	348	174	2020
661	10	54	442	155	2021
10,406	225	813	3,080	6,288	סה"כ

⁹³ הרב משה ולר, מ"מ מנהל אגף הגיור, משרד ראש הממשלה, דוא"ל, 22 ביוני 2023. ממערך הגיור התקבלו גם נתונים על מתגיירים שארץ המוצא שלהם אינה ידועה, אך מדובר במספרים נמוכים מאוד שאינם מוצגים כאן.

⁹⁴ רס"ן בני בכר, רמ"ד כנסת ממשל וציבור, לשכת הרמטכ"ל, דוא"ל, הועבר ע"י דנה וייסבלט, ע' לתיאום ומ"מ עוזרת שר הביטחון, 14 ביולי 2022.